

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

Resim Anasanat Dalı

İNSAN VE HAYVAN İLİŞKİLERİ ÜZERİNE RESİMLERİ

Fahimeh MAHDIZAD TEKYEH

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2019

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Resim Anasanat Dalı

İNSAN VE HAYVAN İLİŞKİLERİ ÜZERİNE RESİMLERİ

Fahimeh MAHDIZAD TEKYEH

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2019

Kabul ve Onay

Fahimeh MAHDIZAD TEKYEH tarafından hazırlanan "İNSAN Ve HAYVAN İLİŞKİSİ ÜZERİNE RESİMLER " başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından Resim Anasanat Dalı'nda Yüksek Lisans Raporu olarak kabul edilmiştir.

Prof. Hüsnü Dokak

Doç. Dr. Ozan Bilginer

Dr. Öğr. Üyesi Nami Eren Beştepe

Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Pelin YILDIZ

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

İnsan Ve Hayvan İlişkileri Üzerine Resimleri

Danışman: Prof, Hüsnü DOKAK

Yazar: Fahimeh Mahdizad Tekyeh

ÖZ

İnsanlar ile hayvanlar arasındaki sevgi hem karmaşık hem de değişkendir. Bu ilişkinin kadim temelleri milyonlarca yıl öncesine dayanıyor. Onlarla milyonlarca yıldan bu yana yuvamız yerküreyi paylaşıyor ve çoğunlukla kendi gereksinimlerimiz doğrultusunda yaşamları ve davranışlarına müdahale ediyoruz. Hiç kuşku yok ki, bu ilişki son yıllarda daha da karmaşık bir hale geliyor. İnsan bitmek bilmeyen hakim olma isteği bu dünyada her şeyi etkiliyor.

İnsanın doğayla ilişkisi sanat alanında bile ilk çağlardan itibaren kendisini göstermiştir. Sanat çalışmalarını bazen büyüsel anlamlar taşıyan semboller olmuş bazen de süs ve yazı diline dönüşmüştür. Sanat kimi zaman güçlülüğün yanında yer almış kimi zaman da toplumsal ifadeyi yansıtmıştır.

Sanat tüm insanların ortak dilidir. Ama insanlar tek başlarına bu dünyada yaşamadıkları için, yaşadıkları başka canlıları da, onların hayat hikayelerini sanatta görmekteyiz. İnsanlara en yakın canlılarda elbette ki hayvanlardır. Bu çalışmada, sanatın bir haz nesnesi olması yanı sıra bireyler ve hayvanlar arasındaki ilişki ve aralarındaki iletişim aracı olarak kullanımı benimsenmiştir; doğanın nesnelere insan ve hayvanlar arasında yeni ilişkiler arayışı ile yeni kompozisyonlar aramakla esas alınmıştır. Eserler, nesnelere arasında kurulan yeni ilişkilerini doku, leke, renk ve biçim vb. gibi sanatın temel kavramları göz ardı edilmeksizin yaratıldılar. Bu ilişkiyi hissederek sanata dönüştürmek bu tezin hedefleri arasında olmuştur.

Anahtar sözcükler: hayvan, sanat, insan, İran, halı, süsleme.

Images in Human and Animal Relationships

Supervisor: Prof, Hüsnü DOKAK

Author: Fahimeh MAHDİZAD TEKYEH

Abstract

The love between mankind and animals is both complex and variable dating back to prehistoric times. We have been sharing the globe with them for ages and most frequently in order to meet our demands we usually intervene in their lives. Undoubtedly, this relation has become confusingly complex as mankind intends to become the sole proprietor of the earth.

The relation between mankind and the environment has manifested itself in arts since ages ago. The needs and demands of man has been expressed in arts through time. Works of art, bearing different symbols and manifesting writing and ornament, have been at times a means of those in power and sometimes a vehicle to express the communal demands.

Art is the common language for mankind, and since man is not alone in this world, other creatures are also present in his anecdotes of life. Among these creatures, animals are ever-present entities in arts. In this thesis, animals, as a pleasure source in art, and the relation between them and mankind has been explored. It is based on the new relationships and novel compositions between man and animals. The art pieces have created the new relations between man and animals through patterns, patches, color and style and other notions in art. This relation and its transformation to art is one of the objectives of this thesis.

Keywords: animal, art, human, Iran, carpet, orname

Teşekkür

Araştırmam süresince bana destek olan Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü hocalarıma, arkadaşlarıma ve elemanlarına, desteği ve sabrı için danışmanım Prof. Dr. Hüsnü Dokak, ve hocam Doç. Dr. Ozan Bilginer eleştirileri ve her konuda yanımda olan ayrıca tıkanırdım noktada bana zihinsel ve fiziksel olarak yardımına koşan tüm arkadaşlarıma ,her zaman gösterdikleri sabır ve anlayışla çalışmalarımın verimli geçmesi için ellerinden geleni yapan, maddi ve manevi desteklerini hep hissettiğim çok sevgili annem Jale, babam Aliasghar ve ablam Mahdiye Mahdizad'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

Öz.....	iv
Abstract.....	v
Teşekkür.....	vi
İçindekiler Dizini.....	vii
Görseller Dizini.....	viii
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: HALK SANATINDA HAYVAN VE İNSAN İLİŞKİSİ.....	2
1.1 <i>Halk Sanatında Hayvan Figürü</i>	2
1.2 <i>İran Halılarında Hayvan Figürleri</i>	13
2. BÖLÜM: SANATTA HAYVAN FİGÜRÜ.....	17
2.1. <i>Antik Dönem</i>	17
2.1. 1 Mağara Resimler	17
2.1. 2 Mısır Resmi	20
2.2. <i>Çağdaş Dönem</i>	23
3. BÖLÜM:ÇALIŞMALARIM	32
SONUÇ	47
KAYNAKLAR.....	49
ETİK BEYANI	51
YÜKSEK LİSANS ORJİNALLİK RAPORU	52
MASTER'S THESIS ORIGINALITY REPORT	53
YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	54

Görseller Dizini

Görsel 1. Kazım Karakaya, Köpekler Serisi 1, Demir, 2014, 134x56x145 cm 2014.....	4
Görsel 2.Sasani Gümüş Tabak Aslan figürü, (224 - 651)	5
Görsel 3.Perspolis, Apadana sarayının merdivenleri 1100 m-ö.....	5
Görsel 4. metal paralar,224, İran bastan müzesinde	6
Görsel 5.Sasani mutfak eşyaları,224, İran bastan müzesinde	7
Görsel 6. Eczacılık logosu zaman sürecinde, yılan motifi	7
Görsel 7. Yılan motifleri, Seramik üzerinde dekor, 5000 sene önce, İran da kirman Merkezi Müzesinde	7
Görsel 8. Foruher, İranın en önemli sembollerinden birisi	8
Görsel 9. İran seramiki, seramik üzerinde dekor, keçi motifi, tarihten önce, Milli Müzede .	8
Görsel 10. kımaşlarda kullanılır keçi motifi, Örnek, hala bir çok ülkede kullanılmaktadır ...	9
Görsel 11. William James Webb, 1830-1904, Sending Out the Scapegoat / Günah keçisi gönderme, Baskı.....	9
Görsel 12. Kelile ve Dimne, 1300-1325, Kargalar kanatlarını ateşler baykuşları yakarlar, kağıt üzerinde mürekkep, 16.3 x 17.9 cm, Fransa Millî Kütüphanesi.....	10
Görsel 13. Babur Tarihi Moğollar arasında bir çatışma, 14.yüzyıl, Atlı savaşçılar düşmanları takip ediyor, kağıt üzerinde suluboya, Tabrizde Milli Müzede	11
Görsel 14. Firdausi's Shah-name ,1330,Simurg'un Rüstem için İsfandiyar ile Savaşı/ The Bird Simurgh fighting with Iskandiyar, Shiraz.....	12
Görsel 15. Zal'ın doğumu. Shahnamah Firdaws (Book of Kings of Firdaws), Türk İslam Eserleri Müzesi Kütüphanesi, 1978	12
Görsel 16. Abolfazl Amiri, 1984, Aslan motifi halı , Japonyada	14
Görsel 17. Dokunan bilinmiyor, 1883, Karışık Balık/ Mahiyi Darham motifi	14
Görsel 18. Haj Gholamhosein Mortezaade(halıyı dokuyan), 1962, Avlanma yeri/ shekargah, 174 x 252 cm, Tebriz.....	15
Görsel 19. Halının ismi ve bilgire yok, Kelile ve dimneneden ilham alınmış bir eser,Üçboyutlu hayvan figürleri Tebriz Milli Müzesinde	16
Görsel 20. Sorasrafil, Shirin , 1368, İran halı kitabı, Razavi Yayınevi.....	16
Görsel 21. Magura Mağarası (Bulgaristan), 8000 ila 4000 yıl öncesine tarihlendiriliyor	18
Görsel 22. Las Gaal İhtimal 5000 yıl öncesi (Somali).....	18
Görsel 23. Acacus Dağları, 14.000 yıl öncesi (Sahra Çölü)	19
Görsel 24. Chauvet Mağarası (Fransa), 32.000 yıl öncesi	19
Görsel 25. Mısır resimleri, M.Ö, Papirus üzerine resm edilmiş kuş avı sahnesi	20
Görsel 26.Antik Mısır Resmi, M.Ö. 1900 yıllarına denk düşen, Karl Lepsiud Arşivinden ..	22

Görsel 27. Ölü'nün sayılan büyükbaş hayvanları denetlemesini gösteren boyalı ahşap model, Mısır Müzesi, Kahire, (Orta Krallık). Fotoğraf: Dr. Amy Calvert	22
Görsel 28. Oldukça detaylı olan kabartmalı rölyef, I. Senusret Beyaz Şapeli, Karnak (Orta Krallık). Fotoğraf: Dr Amy Calvert	23
Görsel 29. Jacques-Louis David, 1801, Alpleri geçen Napolyon / Crossing the Alps, Tuval üzerine yağlı boya, 261 x 221 cm, Malmaison Şatosu Müzesi Koleksiyonu	24
Görsel 30. Max Ernst, 1921, Elephant Celebes/Celebes Fili, Tuval üzeri yağlı boya, Dada ve Surrealism, Tate Modern Londra	25
Görsel 31. Wassily Kandinsky, 1911, yağlı boya, Impression IV, Gendarme	26
Görsel 32. Salvador Dali, 1949, Leda Atomica, Tuval üzerine yağlıboya, 61.1 x 45.6 cm, Gala-Salvador Dali Vakıf, Figueras	27
Görsel 33. Rene Magritte, The Great Family/ Büyük Aile, 1963, yağlı boya, Magritte Müzesi	27
Görsel 34. Pablo Picasso, 1942, Boğa başı, bisiklet koltuğu ve gidon, 33.5 x 43.5 x 19 cm, Musée Picasso Paris	28
Görsel 35. Franz Marc, 1911, Dog Sleeping in the Snow / Karda Yatan Köpek, Yağlı boya, 62,5 x 105 cm, Stadelsches Kunstinstitut, Frankfurt.....	28
Görsel 36. Vahid Chamani, 2017, 1015, İsimsiz / Untitled, amino asid, yağlı boya.....	29
Görsel 37. Vahid Chamani, 2017, 1015, İsimsiz / Untitled, amino asid, yağlı boya.....	29
Görsel 38. Nasır Oweisi, 2018, 2013, İsimsiz, / Untitled, Yağlı boya, 137x197.....	30
Görsel 39. Nasır Oweisi, 2018, 2013, İsimsiz, / Untitled, Yağlı boya, 137x197.....	30
Görsel 40. Hanibal alkhas, 1997, Tuval üzerinde yağlı boya, İsimsiz / Untitled	31
Görsel 41. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Ders, 50 x 50cm, Tuval üzerinde akrilik	33
Görsel 42. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Masumiyet , 50 x 70cm, Tuval üzerinde akrilik	33
Görsel 43. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Çünkü insansın, 50 x 50cm, Tuval üzerinde akrilik	34
Görsel 44. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Ruhum, 50 x 70cm, Tuval üzerinde akrilik	35
Görsel 45. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Birlikte anlamlı, 50 x 50cm, Tuval üzerinde akrilik	37
Görsel 46. eh Mahdizad Tekyeh, 2018, Kafam ,100 x 70cm, Tuval üzerinde akrilik.....	37
Görsel 47. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Duymuyorum görmüyorum konuşmuyorum ,100 x 100cm, Tuval üzerinde akrilik ve kolaj.....	38
Görsel 48. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Tanrısal, 50 x 70cm, Tuval üzerinde yağlı boya ve akrilik	39
Görsel 49. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Öfke kontrolü , 50 x 70cm, Baskı, İstanbul Uluslararası baskı yarışması	40

Görsel 50. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Farklı düşünceler Farklı kadınlar, 50 x 70cm, Kağıt üzerinde çizim.....	41
Görsel 51. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Ruhunu dinle, 30 x 40 cm, Kağıt üzerin kalemle çizim.....	41
Görsel 52. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Rahat çizimler rahat bakışlar, 30 x 50 cm, Kahat üzeri kurşun kalem.....	42
Görsel 53. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Köşede sıkışmış, 30x40 cm, Kağıt üzerinde kurşun kalemle çizim,.....	42
Görsel 54. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Hayvanlar ve insanların günlük ilişkileri, 150 x 90cm, Kağıt üzerinde sulu boya kurşun kalem le akrilik	43
Görsel 55. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, İlişkiler, 50 x 70 cm, Kağıt üzerinde çizim	43
Görsel 56. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, İsimsiz, 50 x 70 cm, Tuval uzerinde akrilik boya	44
Görsel 57.Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Farklı farklı ben ler, 50 x 70 cm, Tuval üzerinde akrilik	44
Görsel 58. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Üzgün ama göstermiyor, 50 x 70cm, Tuval üzerinde akrilik.....	45
Görsel 59. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Yanlız kadın, 50 x 70cm, Baskı	45
Görsel 60. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Bu benim, 50 x 70cm, Kağıt üzerindeki baskı ve kalmle çizim	46

GİRİŞ

İnsan ve hayvan etkileşimi, insanlığın kültürel tarihi içinde ve özellikle sanatta, farklı üsluplarla, oldukça yaygın bir şekilde temsil edilmiştir. İnsan-hayvan etkileşimlerinin, hayvan refahı ve verimlilik üzerine etkisi çok önemlidir. Nüfusun demografik özellikleri, hayvanların zihin ve yeteneklerine ilişkin kanıtlar, dini ve kültürel inançlar, insanların hayvanlara verdiği değer ve normlar hayvan sahiplerinin ve sokaktaki insanların hayvanlar ile temasındaki davranışlarını etkileyen faktörlerdir. Bu faktörler beni etkileyen nedenler oldu. Bu çalışmada insan-hayvan etkileşimlerini konu alarak sanatıma taşımak istedim. Tez konumu "İnsan Ve Hayvan İlişkileri Üzerine Masumiyet Resimleri" seçme nedenim, insanlar yaptıkları herhangi kötü davranışlarını, hayvanlara nispet yaparak gibi hayvan küfürleri ile anlatmaya çalışmaktalar. Bu tarz kabul görmeyen davranış özelliklerin neredeyse hiçbiri benim bakış açımda kabul görmemektedir. Var oluşumuzu doğaya borçluyuz bu nedenle onların canlarına önem vermek anlayışını sanatım ile dışa yansıtmak istedim. Yaşantımdaki bu kabul görmez davranış biçimlerini bir problem olarak ele alarak kendi bakış açımı sanatıma yansıtmak istedim.

Bu tezde hayvanların nasıl insanlar la yaşamaya başladıklarını, sanat eserleri ile anlatmaktadır. Bu konuyu ile ilgili, mağaralardaki resimlerden başlayarak, insan ve hayvan ilişkisi, günümüze nasıl geldiğini anlatmaktadır. Birçok, eski ve yeni, sanatçının eserlerinde hayvan figürü yer almaktadır. Bu sanatçılardan yardım alınarak bu konu yansıtmaya çalışıldı. Resimler etüt edilirken, bu konu ile ilgili, hassas ve duygusal olarak etki altında kaldığım konulardan yola çıkarak, çizimler yaptım. Bu çizimlerin bazılarını serigrafi baskısı yöntemi ile gerçekleştirdim. Birçoğunu da tuval üzerinde akrilik boya ile yaptım. Bazen farklı materyaller de üzerlerine ekledim. Bu konuya değinirken başta kendime insanlığı hatırlatmak üzere, ruhumuzdaki zedelenmeleri tanıyıp iyileştirmeye çalışmaya başlamamızın zamanı geldiğini yansıtmak istedim. Hayvanlar neredeyse tamamen tabiatı gerektirdiği gibi davranıyorlar ama biz insanlar yaşarken maalesef bu tabiatı gün geçtikçe kaybetmekteyiz. Resimlerimde insanların birbirlerine yaşattıklarını, hayvanlarla karşılaştırıp, anlatmaya çalıştım.

Kullandığım teknikler: Baskı, Yağlı boya ve Akrilik boyadır. Anlatmak istediğim hisler içinde, çizimlerimi simetrik objeler ve renklerle ifade etmeye çalıştım.

1. BÖLÜM: HALK SANATINDA HAYVAN VE INSAN İLİŞKİSİ

1.1 Halk Sanatında Hayvan Figürü

İnsanlar ve hayvanlar dünyayı paylaşmak için dünyanın oluşumundan bu yana farklı boyutlarda ilişkiler kurarak birlikte yaşamaktadırlar. İlişkiler, gerçek ya da simgesel, fiili ya da kurgusal, tarihsel ya da çağdaş olabilir, çünkü hayatımızdaki hayvan figürleri bizim kendi içimizde çeşitli şekillerde kendini göstermektedir. Ancak, insanlar ve diğer hayvanlar arasındaki ilişkilerin, geleneksel olarak hayvanların dilbilimsel bir algıda incelenmesi sosyolojik açıdan uzun süredir yok sayılmıştır. Hayvanlar insan dilini kullanma kabiliyetinden yoksundur. Bu nedenle, hayvanlar akılsız ve özverili olarak değerlendirilirler. (Gardner H. (2013), s.66)

Descartes'in rasyonalist görüşleri; hayvanların düşünememeleri ve bu nedenle ciddi bir analitik dikkat sürmeye uygun olmadıkları üzerinedir. Bu düşünceden etkilenen sosyoloji, uzun bir geçmişe dayanan antroposentrizm geçmişi ve dolayısıyla diğer hayvan türleriyle de sorunlu bir ilişki yaşamıştır. Diğer bir taraftan, sosyolojinin kurucuları öncelikle insan davranışlarını tepe noktaya yükselterek hayvan davranışlarını içgüdüsel olarak reddetmişlerdir. Bu görüşte, insan davranışları toplum ve kültür tarafından yorumlanırken, diğer hayvanların davranışları içgüdüsel ipuçlarına basitçe tepki verdiği üzerinedir. Dolayısıyla, hayvanların sadece davranışları için toplumsal bir temel bulunmadığından, sosyolojinin kurucuları için ilgi çekmemiştir. Fakat son yarım yüzyılda sosyal bilimler alanında hayvanlara yönelik farklı yaklaşımlar gelişmiştir. Besin kaynağı olarak, insanlar nesillerinin hayatta kalabilmesi için tarihin ilk çağlarından bu yana birçok hayvan türünü kullanmışlardır. Gıda üretim ve tüketim süreci, diğer hayvanlarla çok sayıda insanın etkileşimini içerir. Bu etkileşimlerin, belki de en önemlisi ölümlerinin ardından hayvan etinin tüketilmesi ile sonuçlanmıştır. İnsanlar, protein kaynaklarını elde etmek için avcılık ve hayvan yöneticiliği yapmaktadırlar. Tarih öncesi çağlardan beri bu süreç olmadan insanlar hayatta kalabilmek için güçlü zor koşullarda hayvanlarla karşı karşıya kalmaktadır. İnsanlar, daha fazla et üretmek için ticari olarak hala çiftlik hayvanı yetiştirmektedirler. Ancak tüketilmese bile hayvanlar ile insanlar arasında etkileşim ve duygusal ilişki söz konusudur. Çoğunlukla köyde yetişen bu hayvanlar, sahibinin ailesinin önemli bir parçası olarak görülmekte ve uzun bir zaman boyunca

yetişkin bireylerin hafızalarında olduğu kadar çocukların hafızalarında da unutulamayan üyeler olarak yer etmiştir. Buna bağlı olarak, bu tür sürü hayvanlarıyla besicilik yapan ailelerin çok güçlü etkileşimlerinin ve duygusal bağlarının olduğu bir gerçektir.(Türkiye’de İnsan-Hayvan İlişki Bilimi Antrozooloji’nin Faaliyet Alanları, 2018, s. 807)

İnsanlar hayvanları, hayvanların emek gücünden faydalanmak maksadıyla geniş bir yelpazede kullanmaktadır. Atlar, eşekler, develer, sığırlar ve mandaların tarım, nakliye, tomrukçuluk ve çeşitli zahmetli işler için kullanımı insan medeniyetinin en erken dönemine kadar uzanmaktadır. Bu hayvanların iş arkadaşı olan insanlar ile uzun süredir birlikte çalışıp yaşaması için çok samimi bir ilişki kurulması muhtemeldir. Hayvanlar bugün hala geleneksel spor ve eğlence endüstrilerinin büyük bir parçasıdır. Tilki avcılığı, boğa güreşi, horoz dövüşleri, köpek yarışları, sirklerde hileler yapma gibi kültürel gelenekler, kendi eğlencelerimiz için hayvanlardan nasıl yararlandığımıza dair örneklerdir. İnsanın boğalarla güreşmesi gibi İspanyol ve Portekiz geleneğinde uzun bir geçmişi olan bazı sporlar da vardır. Çoğu durumda, hayvanlara spor yapmak için uzun süreli eğitim gerekmektedir ve bu nedenle spor hayvanları ve eğitmenleri arasında samimi bir ilişkinin oluşması kaçınılmazdır. Hayvanların çoğunda, güç, dünyadaki az sayıdaki insan tarafından kontrol edilmekte ve tamamen zorlayıcı olarak görülmektedir. Ancak, bu zorlayıcı güç ve bu tür bir hayvan statüsündeki toplumsal inşaya, tamamen hayvanların muamele görme biçimini açıkça veya dolaylı olarak kabul eden insan nüfusunun çoğunluğunun onayına bağlı olarak oluştuğu görülmektedir. (İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 2018, s.813)

Sosyal bilimlerde hayvanların dil ve iktidar tartışmalarının dışında tutulmasının ana nedenlerinden birisi, toplumsal yapılara dil yoluyla katılımcı olmamalarıdır. Hayvan ve insan ilişkileri üzerinde çalışan Kazım Karakaya bir çok atık malzemeden hayvan figürlerini yapıp bir çok koleksiyon yapmıştır. Zeynep Sayın, Kazım Karakaya ve eserler hakkında hayvan ve insan ilişkileri üzerine: “Ayrım diye bir şey varsa, insan ile hayvan arasında değil, insanla hayvanı insan ve hayvan kılan dizge ile insan ve hayvan arasında. Tersine bir denklem dolayısıyla: insan başı, insan arche’si, insan arşivi değil, baş yerine yüz... İnsanlar başlarından ölürken, hayvanların başlarında haleleri ve yüzleri var... Avrupa sanatında azizler, hayvanlar ve caputa mortua...

Faşizm zamanlarında ölümler göğe gözleri açık gittiği için geriye kalanlara yüklenen çifte sorumluluk, ölümlerin gözlerini kapatmak ve yaşayanların gözlerini açık tutmaksa, burada da çifte bir sorumluluk ve uyarı: insanları başlarından, hayvanları insanlıklarından kurtararak onları her ikisinin arasındaki ayrımı belirginleştirdiği denli öteleyen bir geleceğe, henüz olmamış bir geleceğe açılan ayna...ve basit olduğu denli (en) karmaşık çözümü sanatçının: anıt değil, anımsama ve unutma değil, anımsayarak ve unutarak kurulan, geçmişi ve geleceği kendi belgedikleriyle mütemadi olarak yorumlayan, arche'ye yaslanan bir arşiv değil, hayvanlık ve insanlık değil, ne ismi ne belleği ne de bellek için uygun olan, hiçbir zaman deneyimlemediğimiz ama bizi yine de bırakmayan o şeye, şimdi'de ve burada'da açılan alan, kendisi ve yalınlığı mevcudiyetin. Anıtın içinde anıt olmayan... Temsil etmek, ele geçirmek, anıt dikmek, açılan bir pencereden bakmak değil, yüzüzlük değil, mevcudiyetin aralanan penceresi: mevcudiyetin Karakaya heykellerinde yüzü böyle, o kadar" (Erzen, 1997, s. 171) (Görsel 1)

Çevreye çok az dikkat ederek, kavramsal bir şekilde veya belirli bir konuyu ifade eden farklı şekiller ve tasarımların ,çoğu zaman , hayvanlardan oluştuğunu fark ediyoruz. Bir şekil akla gelebilecek her öğeyi kapsayan geniş ve çok kapsamlı bir konsepttir. Genel olarak, herhangi bir işaret biçiminin, farklı bir kavramı ortaya çıkaran bir işaret olduğu ve işaretlerin iki türden olduğu söylenebilir: sembolik ve sembolik olmayan. Bu işaretler arasında çiçekler, bitkiler, ağaçlar ve hayvanlar dahil olmak üzere doğanın görüntüleri yer almaktadır. Hayvanlar minimalist sembolik olarak kullanılmıştır. Bu tezde hayvanlar, ve onların insanlarla ilişkisi kısmını ele almaktayız.

Görsel 1. Kazım Karakaya, Köpekler Serisi 1, Demir, 2014, 134x56x145 cm 2014

Yabani hayvanlar da yaradıldığından bu yana insan yaşamını etkiledi ve bazen insanlar korku ve bazen de kutsallıktan övgüyle karşılandı. Bu tasarımların en önemlilerinden biri kuşkusuz aslan rolüdür. Aslan, efsane dilinde portrelerinin gizemini açığa vuran Pers sanat figürlerindeki rolünde aynı hayvan efsanelerinden biridir. Aslanın çeşitli şekillerde motifi İran'da ve özellikle Fars'ta eski zamanlardan beri yaygındır. Persepolis'in göze çarpan özelliklerine oyulmuş bu figür ve Apadana Sarayı'nın merdivenlerinde sığırlarla yapılan aslan savaşını görebilirsiniz. Ayrıca birçok Sassani tabaklarında ve tekstillerinde de bulunabilir.. (Pakbaz, 2010, s.58) (Görsel 2) (Görsel 3)

Görsel 2.Sasani Gümüş Tabak Aslan figürü, (224 - 651)

Görsel 3.Perspolis, Apadana sarayının merdivenleri 1100 m-ö

Persepolis'in öne çıkan özellikleri üzerine yazılmış bu yazı ve Apadana sarayının merdivenlerinde yapılan aslan savaşı görülmektedir. Ayrıca birçok Sasani mutfak eşyaları ve metal paralar da görülebilir. (Görsel 4 ve 5)

Safevi döneminde yılan su sembolüdür ve o zamanda yaşayanlar için, suya hayat, bereket ve doğurganlık kazandırmaktadır. Bu nedenle birbirine bağlı yılanların rolü su ve bereket dalgasını temsil eder ve eczacılık logosu da bu motif ve semboden yaratılmıştır. (Görsel 6)

Bu yılan motifleri, MÖ 3. ve 2. bin yıllarında İran, Mezopotamya, Türkmenistan ve Rusya medeniyetlerinde görülür" Bu yüzden yılan önemli bir sembol ve yaşam gücünün bir işaretidir. (Görsel 7)

Bir çok dinde kartal koruyucu ve canlı bir yaşamın sembolüdür ve doğanın gücünü tanrılara taşır ve onlara eşlik eder. Zaman içerisinde insanlar, tanrıları kanatlı olarak tasvir etmeye başlamışlar ve ondan sonra yavaş yavaş zaman içerisinde roller değişip, kuşların rolü haline gelen tanrı, sembolik olarak cennetsel bir işareti vermektedirler. (Görsel 8)

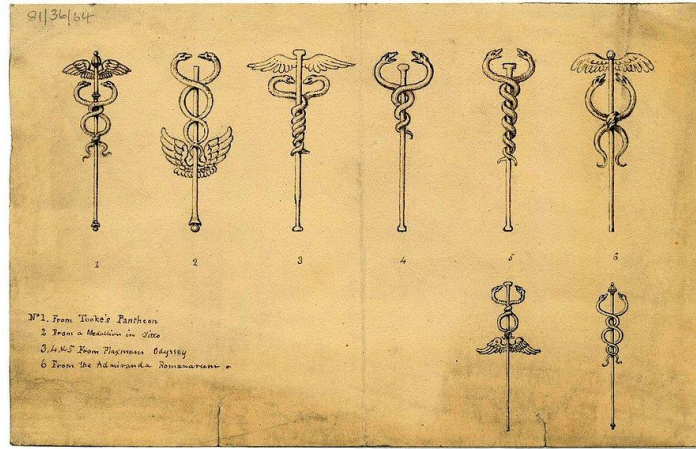

Görsel 4. metal paralar,224, İran bastan müzesinde

Görsel 5. Sasani mutfak eşyaları, 224, İran bastan müzesinde

Görsel 6. Eczacılık logosu zaman sürecinde, yılan motifi

Görsel 7. Yılan motifleri, Seramik üzerinde dekor, 5000 sene önce, İran da kirman Merkezi Müzesinde

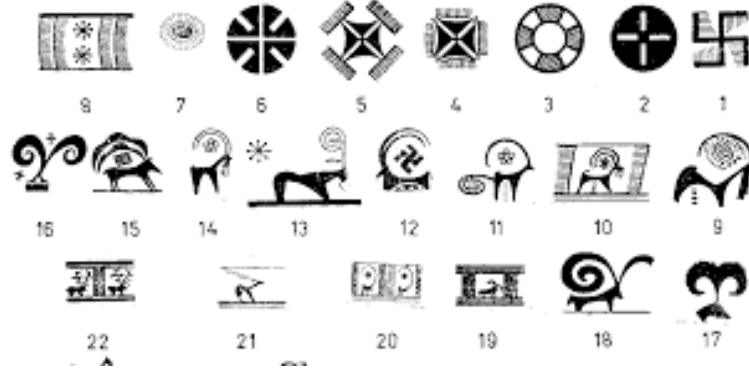
Görsel 8. Foruher, İranın en önemli sembollerinden birisi

Eski zamanların evcil hayvanlardan biri keçidir. Erkek keçi erkeğin, yaşam gücünü, bolluğunu, yaratma enerjisinin bir sembolüdür ve dişi keçi bir kadının üreme gücünü temsil eder. (Pakbaz, 2010, s. 85). Keçi, bir zamanlar insanların ve sığır sürülerinin doğurganlığının bir somutlaşmış örneği olarak ibadet edildi ve genellikle erkek cinsel gücünün bir simgesiydi. Dağ kazı ve boynuzlu hayvanlar, yaşam ve yiyecek burçlarının benzetmesidir. (Gardner 2013, s. 171) (Görsel 9)

Koç ayrıca dekoratif kumaşlarda yaygın olarak kullanılan ve günümüzde kullanılan hayvan şekillerinden biridir. (Görsel 10)

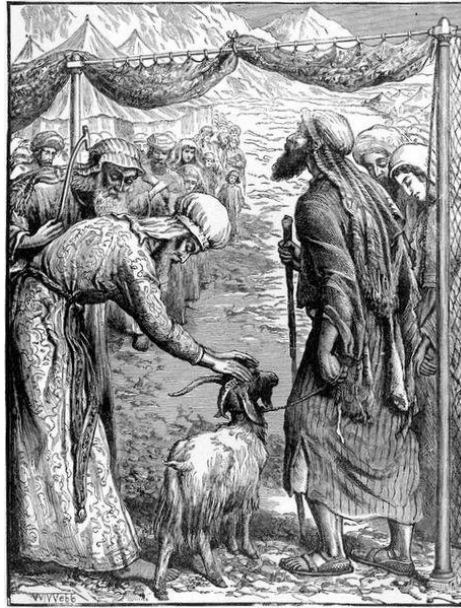

Görsel 9. İran seramiki, seramik üzerinde dekor, keçi motifi, tarihten önce, Milli Müzede

Görsel 10. kımaşlarda kullanılan keçi motifi, Örnek, hala bir çok ülkede kullanılmaktadır

Keçiye hem mitolojik hem de Hıristiyanlıkla ilgili anlamlar yüklenmiştir. Bu hayvan Romalı yüce tanrı Jüpiter için kutsaldı. Söylenenlere göre, Jüpiter'i dişi bir keçi emzirmişti. Türklerin tarihsel, sanatsal ve kültürel geçmişinde, hayvan temasının farklı sembolleri ile birlikte keçi sembolü de yer aldığı görülmektedir. Kaya üstü resmi (kaya sanatı) olarak dağ keçisi; Avrupa ve Asya kıtasının büyük bir bölümünde karşımıza çıkmaktadır. Keçi, insan yaşamındaki güncel hayatın içinde bir tüketim ögesi olarak yer alan hayvandır. Aynı zamanda keçi birçok dinde sembolik bir öge olarak ve mitolojide görülmektedir. (Shabani Khatib, 2008, s. 57) (Görsel 11)

Görsel 11. William James Webb, 1830-1904, *Sending Out the Scapegoat / Günah keçisi gönderme, Baskı*

Kelile ve Dimne, bir masal kitabıdır ki hikâyelerdeki bütün karakterleri hayvanlardan oluşuyor. MÖ 1. yüzyıl civarında yaşadığı düşünülen Hint Beydeba tarafından kaleme alınmış, Sanskritçe orijinal adı Pança-Tantra (Beş İlke) olan, fabl tarzında hikâyeler barındıran kitabın Abdullah İbn Al Mukaffa tarafından çevrilmiş Arapça'daki adıdır. Arapça eser adını ilk bölümündeki bir hikâyenin kahramanı olan iki çakaldan alır; doğrunun ve dürüstlüğün simgesi "Kelile" ile yanlışın ve yalanın simgesi "Dimne". Kitabın Hint hükümdarı Depşelim zamanında yazıldığı düşünülmektedir. Zira eserin hükümdara sunulduğu ve kendisine bir tür nasihat niteliğinde olduğu öne sürülmüştür. Yazılış gayesi ise hükümdarın tembel üç şehzadesini eğitmektir. Fabl türünün ilk ve en önemli örneklerinden olan eserdeki hikâyeler siyâsetten erdeme kadar birçok farklı konuyu ele almıştır. Kitapta hikâyeler Binbir Gece Masalları'nda olduğu gibi iç içe geçmiş çerçeve hikâyelerden oluşur.(Görsel12)

Moğolların ve Uzak Doğu'nun yerli mitolojik hayvanları, zamanla farklı ülkelerin sanatına dahil olmuştur. İran sanatında bunlardan müstesna değildir. Örneği Japon ve Doğuda kullanılan ejderha motifleri, tasarımlar, eserler ve hatta resimlerde görülmektedir. (Amir Ahmadi 2003, s. 103) (Görsel 13)

Görsel 12. Kelile ve Dimne, 1300-1325, Kargalar kanatlarını ateşler baykuşları yakarlar, kağıt üzerinde mürekkep, 16.3 x 17.9 cm, Fransa Millî Kütüphanesi

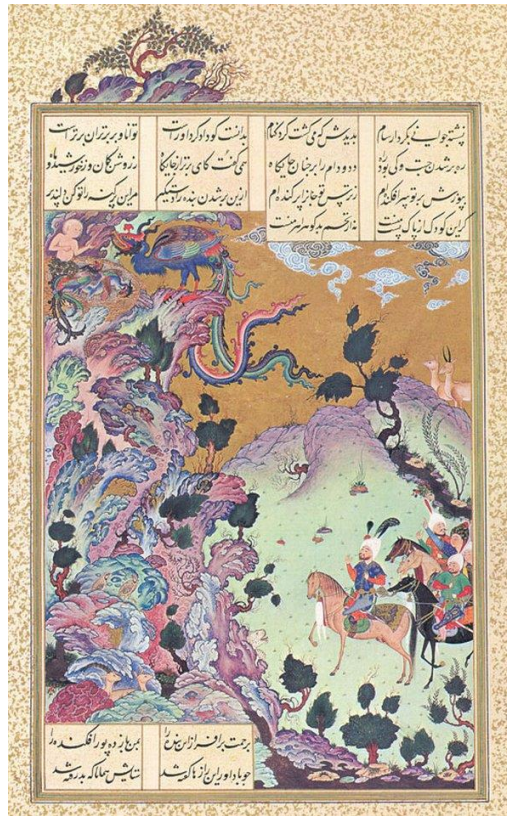

Görsel 13. Babur Tarihi Moğollar arasında bir çatışma, 14.yüzyıl, Atlı savaşçılar düşmanları takip ediyor, kağıt üzerinde suluboya, Tabrizde Milli Müzede

Sanat eserleri kuşun motifi ile doludur. Şairler ve yazarlar, kuşun öyküsünden mistik ve manevi amaçlar için faydalanmışlardır ve sanatçılar da bu kuşları sanat eserlerine yansıtmışlardır. Farklı kuş tasarımları, biçim ve güzelliğinin yanı sıra, sembolik ve derin anlamlar da taşır. Kuş tanrıya ulaşmanın tek yolu olarak sembolleşmiştir. Göklere varmanın tek bir yolu vardır, tanrıları orada yaşıyor ve tanrının yanına sadece kuşlar ulaşabilir. Bu konuda dikkat çeken bir diğer örnek ise edebiyat da kuş semboli olan Simurg veya bir diğer ismiyle Zümrüdü Anka dır. Pers mitolojisi kaynaklı olsa da zamanla diğer Doğu mitoloji ve efsanelerinde de yer edinmiştir. (Görsel 14 ve 15)

Görsel 14. Firdausi's Shah-name ,1330, Simurg'un Rüstem için İsfandiyyar ile Savaşı/ The Bird Simurgh fighting with Iskandiyar, Shiraz

Görsel 15. Zal'ın doğumu. Shahnamah Firdaws (Book of Kings of Firdaws), Türk Islam Eserleri Müzesi Kütüphanesi, 1978

1.2 İran Halılarında Hayvan Figürleri

Aslan , birçok ulusun sanat ve kültüründe ateş, dindarlık, güneş ışığı, zafer, ruh, yaşam, savaş, saltanat, cesaret, akıl, gurur, güç, ilahi güç, zihinsel güç, özen ve refahın sembolü olarak bilinir. Yapıtlarındaki eski sanatçılar, canavarın öfkesini ve gücünü, kemirilmiş Aslan biçiminde, atlamaya ve rakibe saldırmaya hazır pençelerle gösterdiler. Aslanın savaşı ve avlanması çoğu kahramanın ve kralın eserlerinde yapıldı ve böylece kralın gücü ve cesareti ortaya çıktı . Aslan dik başı sağlam kafası, üst düzey gücü, ile bir tarza ve göz alıcı renklere sahiptir. (Pakbaz, 2010, s. 205) . (Görsel 16)

Karışık balık (mahiye darham), tamamen sanatçıların yarattığı hayali bir balıktır. Timur padişahın osmanlı döneminde, Herat'ta olduğu zamanlarda, yaratılan bir motiftir. Timur un o zamanda sanat ve mimaride kraliyet tasarımların da çok emeği var. Bu karışık balık ve ya farsca ismi mahiye darham Herat'ın el dokuma halılarında ki özel bir motiftir. (Azadi, 2010, s. 241). Harati tasarımının ve karışık balık (darham) tasarımının temeli, iki balık ve ortasındaki iki çiçekten (sekizkanat) oluşturmaktadır. İslami döneminde, balıklar dua yapan yapraklara benzetilirmişlerdir. Tebriz, Meşhed, Yazd, Bijar ve Heris kentlerinde balık tasarımları Baluchi ve Pers göçebe kilimlerinde bile yaygınlardır. Uzun zaman önce, bu proje İran sınırlarından taklit edildi ve halı üreten dünyadaki hemen hemen her ülkede dökunmaktadır. (Daneshgar, 1993, s.81) (Göesel 17)

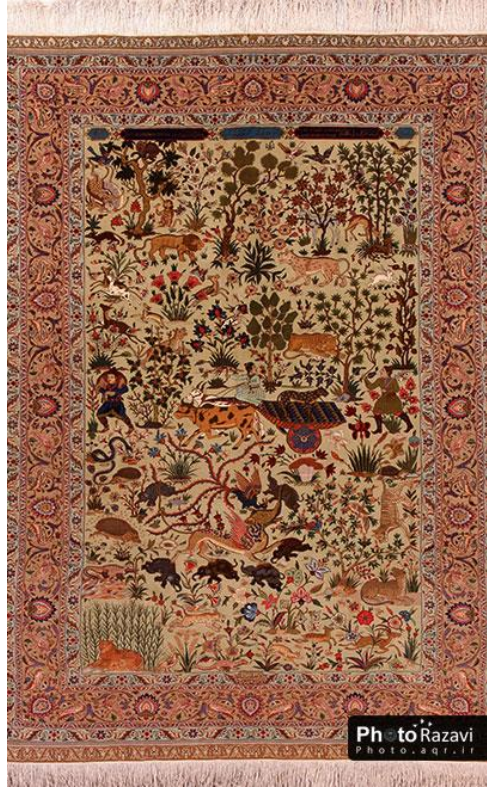
Görsel 16. Abolfazl Amiri, 1984, Aslan motifi halı , Japonyada

Görsel 17. Dokunan bilinmiyör, 1883, Karışık Balık/ Mahiyi Darham motifi

Aşağıda ki resimde, tüm evcil hayvanlar huzur içindeler ama vahşi hayvanlar insanları öldürüyor ve insan kendini ve evcil hayvanları korumak için, vahşi hayvanları öldürmeye başlıyor. Mızrak ve kılıç gibi silahlar kullanarak, bu sahnenin avcılıktan çok suikast olduğuna benziyor. Ebu resimde evcil hayvanların insan için değerli olduğu sonucuna varılabiliriz. (Görsel 18)

Görsel 18. Haj Gholamhosein Mortezaazade(halıyı dokuyan), 1962, Avlanma yeri/ shekargah, 174 x 252 cm, Tebriz

Halı ve dekoratif kumaşların üzerindeki hayvan resimlerini de bu tezde gözden geçirmek gerek. Hayvan figürleri çeşitli nedenlerden dolayı kumaşlara bağlı kalmışlardır . Bu nedenlerden biri, insanların geçmiş yaşamlarında hayvanlarla yaşayıp ve onlarla ihtiyaçlarını gidermesidir. Çoğu zaman onlarla masum bir bağ kurup ve onların yardımı olmadan da yaşayamayacaklarının farkına varmışlardır. Hayvanlar insanların yaşamlarının manevi ve kültürel mekanına girmiş ve hatta zaman zaman insanlar, onlar için şiirler, hikayeler besleyip söylemişler. Bazen oyuncaklarını yapıp ve hayvanların karakterleri ile yeni nesillere hayat dersleri öğretmişler. Bu konu ile ilgili en iyi örnek, Kelile ve Dimne kitabı olabilir. Bu kitabın temel konusu siyaset ve ahlaktır ama bütün karakterlerini, sembolik olarak, hayvanlar oluşturmaktadır. Bu kitap çok eski zaman da yazıldığı için, yazarı belli değildir. Bu kitap Hintce ve Sanskrit dillerine yazılmıştır ve 539 Hicri Arapça'dan Farsça'ya tercuma edilmiştir. Kitaptaki bütün karakterler hayvan figürlerinden ilham almıştır ve bu hayvanlar gerçekçi bir şekilde ya da soyut ve yaratıcı biçimlerde tasarlanmışlardır. Daha sonralar bu figürler halı ve kilim üzerine de dokunuldu. (Shabani Khatib, 2008, s. 96) (Görsel 19, 20)

Görsel 19. Halının ismi ve bilgire yok, Kelile ve dimneneden ilham alınmış bir eser, Üçboyutlu hayvan figürleri Tebriz Milli Müzesinde

Görsel 20. Sorasrafil, Shirin , 1368, İran halı kitabı, Razavi Yayınevi

2. BÖLÜM: SANATTA HAYVAN FİGÜRÜ

2.1. Antik Dönem

2.1. 1 Mağara Resimler

İnsanlar ilk korkularını ortadan kaldırmak için hayvanların resimlerini mağaralarının üzerinde resim çizerek atmışlar. Bu görüntüler hem mağaralarda hem de günlük yaşamlarında zamanla günümüzde kutsallık haline gelmiştir. Hayvan tasarımlarının sanat'ta kullanıma geçmesinin tarihi, insan figürünün kullanımından daha eskiye dayanır. İlk hayvan figürü, mağaraların karanlık kısımlarının duvarları ve tavanındaki resimlerde görülmüştür. Bu resimlerde ki amaç hayvanı yakalamak için önce ruhunu duvara çizerek yakalayıp sonra ava çıkmaktı. İnsanlık tarihinin en başlarında insanları beslenmek ve giyim için hayvanları kullandılar ama bir noktadan sonra, duygusal bir bağ oluştuğu için, onların figürleri hayatlarını süslemek için kullanıldı ve bu hayvan motifleri yavaş yavaş dekoratif hale gelip ve değişmişler.(Sorasrafil, 1989, s. 371) Zaman geçtikçe, farklı kültürlerin ve dinlerin etkileşimi ve farklı kültürlerin yakınlığı ve değişimleri, bu görüntülere farklı şekiller ve anlamlar kattı. Hayvan görüntüleri yerel kültür ve dinlerle dönüşüp değişti.

Bulgaristan'ın Kuzeybatısında yer alan Magura Mağarası'ndaki bu çizimler 8000 ila 4000 yıl öncesine tarihleniyordur. Devasa mağarada, duvarlara çizilmiş en az 700 resim vardır. Dans eden ve hayvanları avlayan insanlar, çeşitli vahşi hayvanlar bu tasvirlerden bazılarıdır. Ayrıca bu resimlerin yarasa dışkısı ile çizilmesi de oldukça ilginçtir. (Görsel 21)

Las Gaal, Somali'de bulunan dev bir mağara kompleksi. Buradaki mağara sanatının, Afrika Boynuzu olarak adlandırılan bölgenin en erken örneklerini oluşturduğu düşünülüyor. Günümüze kadar oldukça iyi korunarak gelen çizimlerde, tören cübbesi içinde inekler, insanlar, zürafalar ve evcilleştirilmiş köpekler betimlenmiş. (Görsel 22)

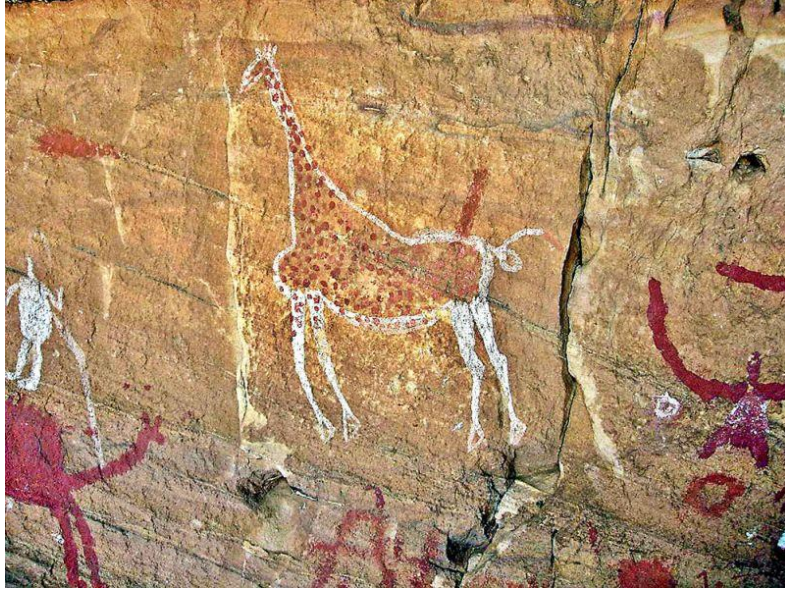

Görsel 21. Magura Mağarası (Bulgaristan), 8000 ila 4000 yıl öncesine tarihlendiriliyor

Görsel 22. Las Gaal İhtimal 5000 yıl öncesi (Somali)

Sahra Çölü'nde bir dağ dizisi. 14.000 yıl öncesine dayanan kaya sanatlarıyla ünlü. Buradaki çizimler oldukça ilginç çünkü çizimlerde yer alan ormanlara ve göllere bakıldığında bölge daha yağışlı bir yer gibi gösterilmiş. (Görse 23I)

Görsel 23. Acacus Dağları, 14.000 yıl öncesi (Sahra Çölü)

Fransa'nın güneyinde yer alan Chauvet Mağarası'ndaki çizimler 32.000 yıl öncesine kadar gidiyor. Mağara adını, 1994'te burayı keşfeden Jean-Marie Chauvet'den alıyor. Mağara, en önemli tarih öncesi sanatlarından biri olarak gösteriliyor ve 2014'te UNESCO tarafından Kültürel Miras Listesi'ne alındı. (Görsel 24)

Görsel 24. Chauvet Mağarası (Fransa), 32.000 yıl öncesi

2.1. 2 Mısır Resmi

Mezopotamya'da olduğu gibi Mısır'da da tarımda hayvanlar ve doğanın yarattığı bu su taşkınlarından yaşam bulan vadide görkemli Mısır kültürü oluşmuştur. Nil; tarımda, yaşamda ve inançta Mısır uygarlığının tümü anlamına gelir. Nil Vadisi'nin batı sınırını dağlık olan Batı Çölü, doğusunu Doğu Çölü ve Kızıldeniz Tepeleri sınırlamaktadır. Kuzeyde Delta Bölgesi'nden başlayan vadi güneyde çağlayanlara kadar uzanır. Nil Nehri'nin akış yönüne göre Memfis'e kadar olan bölge Yukarı (Güney) Mısır, Memfis'in kuzeyindeki Nil Deltası ise Aşağı (Kuzey) Mısır olarak adlandırılır. Mısır'da yaşamın tüm alanları Nil Nehri'nin dönemlerine ve akışına göre yönlendirilmiştir. Mısırlılarda birleşme duygusu Sümerlerden daha güçlüdür. Mısırlılar, yaşadıkları dünyayı anlamak ve ölümden sonraki yaşamı organize etmek için özellikle matematik, astronomi ve tıp alanlarında da oldukça gelişmiş bilimsel çalışmalarda bulunmuşlardır. Ülkenin büyük bölümünün dış dünyadan soyutlanmış olması, homojen bir Mısır uygarlığının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Mısır uygarlığında resim, ölen kişinin ölümden sonraki yaşamda ona kılavuzluk etmesi amacıyla yapılırdı. Eski Krallık Dönemi'nde Sakkara'daki Ti ve Merefnebef mastabalarının duvarları, resimli kireç taşları ile kaplıdır. Yatay şekilde düzenlenmiş kompozisyonda günlük yaşam, av ve balıkçılık başlıca konulardır. Yaşamın zenginliklerini ölen kişiye ulaştırmak amacıyla yapılan bu resimlerde figürler bir yer çizgisi üstünde sınırlanmış, ayrıntılı ve gerçekçi bir şekilde yansıtılmıştır. (Görsel 25)

Görsel 25. Mısır resimleri, M.Ö, Papirus üzerine resm edilmiş kuş avı sahnesi

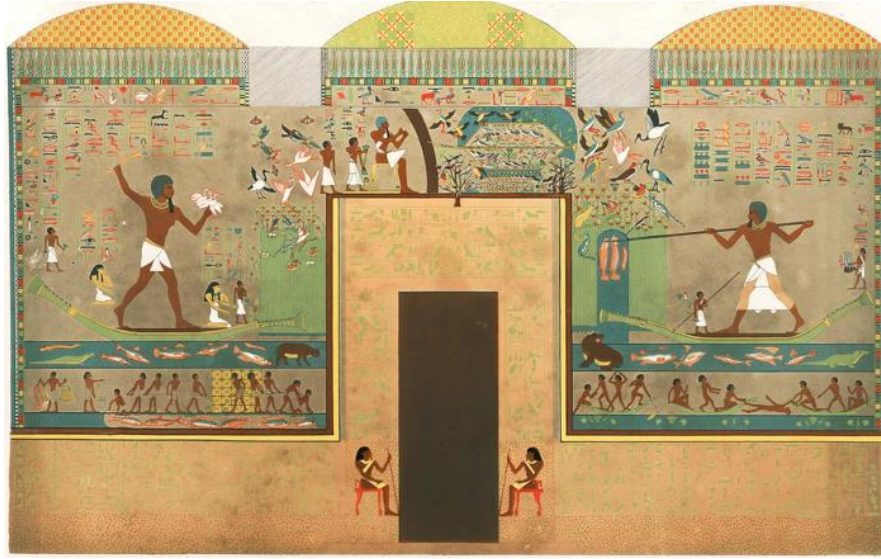
Bu resim M.Ö. Yaklaşık 900 yıllarına denk düşün Orta Krallık dediğimiz dönemde yaşamış bir Mısırlı soylunun mezarında duvarların nasıl süslendiği hakkında iyi bir fikir vermektedir. Bu soylunun adı Chnemhotep'tir. Doğu çölünün yöneticisidir. Menat Chufu prensidir. Kralın sırdaşdır, saraya bağlı birisidir. İşin daha daha etkili yanı mumyalayıcıların da başı olmasıdır. Bu resimde görüldüğü gibi farklı hayvanlar yer almaktadır. Mısır döneminde bu hayvanların insanlarla birlikte yaşamakta olduklarının göstergesidir. (Görsel 26)

Antik Mısır Sanatı'nı anlamak için, antik Mısırlıların bakış açısı ile düşünmek gerekir. Mısır resim ve heykellerinin durağan, genelde resmi, tuhaf şekilde soyut ve genelde tıknaz yapısı, ilerleyen dönemlerdeki Yunan veya Rönesans Sanatının natüralist yapısı ile karşılaştırıldığında, bazen Mısır resimlerinin haksız yere eleştirildiğini görürüz. Bununla birlikte, Mısır resim sanatı, ilerleyen dönemlerin uygarlıklarından oldukça farklı bir amaca hizmet etmiştir. Günümüzde, Tutankamun'un mezarında bulunmuş olan ışıltılı hazinelere, Yeni Krallık mezarlarındaki görkemli rölyeflere, Eski Krallık heykellerinin huzurlu güzelliğine hayret ve hayranlıkla bakıyoruz. Ancak, bu eserlerin hiç birisinin görülmek üzere yapılmamış olduğunu hatırlamamız gerek. Amaç eserlere bakılması değildi. Bu heykeller veya rölyefler, ilahi veya vefat etmiş birisinin fayda görmesi için yapılırdı. Heykeller, kişinin dini törenden faydalanmasını sağlayacak bir mekan sağlardı. Heykellerin, ki bunlar ilahi varlıkların, kraliyetin veya önde gelenlerin heykelleriydi, dünyevi alem ile ruh arasında bir kanal oluşturduğuna inanılırdı. Kraliyete ve seçkinlere ait heykeller, insanlar ve Tanrılar arasında aracılık görevine sahiptiler. Aile büyüklerinden birisinin heykelinin bulunduğu aile şapeli, bir anlamda o ailenin tapınağı işlevine sahipti. Burada ölünün anısına düzenlenen törenlerde aile bir araya gelir, birlikte yer ve ölümden sonraki hayat için yiyecekler, çiçekler (yeniden doğuşun sembolü) ve tütsü (ilahi kabul edilenin kokusu) sunarlardı. Günümüze ulaşan mektuplar, ölümlerden hem bu dünya hem de ölümden sonraki hayat için şefaate istendiğini göstermektedir.

Ahşap ve metalden yapılan heykellerde ise kollar uzanır, farklı nesnelere tutarlar, kol ve bacakların arası boştur, farklı pozisyonlar görülür, dolayısıyla bu heykeller daha gerçekçi bir görünüme sahiptir. Heykellerin yapıldığı malzemenin taş, ahşap veya metal olması, kullanım amaçlarını değiştirmez. Tümü aynı işleve, resmiyete ve cepheden poza sahiptir. Sadece daha alt tabakadan kişilerin heykelciklerinde çok farklı duruş ve hareketler gözlemlenir ve bunlar kişinin kendisine ilişkin değildir, elit

sahibinin yararlanacağı hareketlerdir. (Görsel 27)

Rölyeflerde ise, sahneyi tamamlayan veya ayrıntılandıran daha uzun metinler bulunur. Hiyeroglifler ise kendi başlarına küçük sanat eserleri kabul edilebilirler. Bu küçük resimcikler, genelde gözle görülen anlamı taşımazlar, daha ziyade fonetik sesleri simgelerler. Bu rölyefteki eserler daha çok hayvan figürlerinden esinlenip yapılmaktaymıştır. Bununla birlikte bazı hiyeroglifler logografiktir yani bir nesneyi veya kavramı simgelerler. (Görsel 28) Metin ve fotoğraflar: Dr. Amy Calvert

Görsel 26. Antik Mısır Resmi, M.Ö. 1900 yıllarına denk düşen, Karl Lepsius Arşivinden

Görsel 27. Ölünün sayılan büyükbaş hayvanları denetlemesini gösteren boyalı ahşap model, Mısır Müzesi, Kahire, (Orta Krallık). Fotoğraf: Dr. Amy Calvert

*Görsel 28. Oldukça detaylı olan kabartmalı rölyef, I. Senusret Beyaz Şapeli, Karnak (Orta Krallık).
Fotoğraf: Dr Amy Calvert*

2.2. Çağdaş Dönem

Fransız Devrimi ve sonrasında kurulan cumhuriyetin resmi ressamı ve sanat direktörü, Jacques-Louis David, Neoklasik türde eserler veren Fransız ressam, Robespierre'in devrilmesi üzerine hapse girmiş, Napolyon döneminde İmparatorluk tarzını kullanmış ve Venedik renklerine önem vermiştir. Fransız sanatının 19. yüzyıldaki temsilcisi olarak görülür. Napolyon Alp'leri Geçerken veya Bonaparte, St Bernard Geçidinde (1801) isimli tablosunda anarşi dönemini sonlandıran ve yeni bir başlangıç yapan Napolyon, ordusunun başında Avusturyalılara karşı savaşa giderken resmedilmiştir. Sol altta Alp'leri ordusuyla geçen Hannibal ve Charlemagne'in isimleri bir kaya üzerine yazılmış, Napolyon'a tarihî kahramanlık atfedilmiştir. Gerçekte Napolyon, ordusundan bir hafta sonra ve farklı bir güzergâhtan savaş alanına intikal etmiştir. Napolyon'un zirveyi işaret eden eli politik yayılmacılığa bir göndermedir. (Görsel 29)

Görsel 29. Jacques-Louis David, 1801, *Alpleri geçen Napolyon / Crossing the Alps*, Tuval üzerine yağlı boya, 261 x 221 cm, Malmaison Şatosu Müzesi Koleksiyonu

Max Ernst ressam ve heykeltci olan Alman asıllı Fransız ressam Ernst, gerçeküstücülüğün gelişmesine katkıları olmuş ve sanatta usdışını savunmuştur. Sağır ve dilsizlere eğitim veren bir ilkokul öğretmeninin altı çocuğundan sonuncu olarak Brühl'de dünyaya geldi. 1909 yılında Bonn Üniversitesi'nde felsefe öğrenimi görmeye başladı. Öğrenimi sırasında akıl hastalarının yaptığı resimlerden etkilenerek resim yapmaya yöneldi. 1934'ten sonra heykel çalışmalarına ağırlık verdi. Resimde olduğu gibi heykelde de doğaçlama teknikleri kullandı. Naziler tarafından şehri terk etmeye zorlanan sanatçı, 1941 yılında ABD'de yaşayan oğlu ressam Simmy Ernst'le üçüncü eşi olan koleksiyoncu ve galeri sahibesi Peggy Guggenheim'in yanına gitti. Önemli eserlerinden biri Celebes Fili dir. (Görsel 30)

Görsel 30. Max Ernst, 1921, *Elephant Celebes/Celebes Fili*, Tuval üzeri yağlı boya, Dada ve Surrealism, Tate Modern Londra

Hayvan figürlü sanat eserlerinin bazısında soyut sanattan yardım alınmıştır. Güzel sanat dallarında da sık sık karşımıza çıkan soyut kavramının kast ettiği anlam da bu şekildedir. Somut sanat, duyularımızın bize fark ettirdiği figürleri işleyen sanatken, soyut sanat, duyularımızın fark edemediği, farketmeye alışık olmadığı görselliği işleyen sanat olarak tarif edilebilir. Soyut sanat, genel anlamıyla doğada var olan gerçek nesnelere betimlemek yerine, biçimler ve renklerin, temsili olmayan veya öznel kullanımı ile yapılan sanata denir. Bu durumda işlenen nesnelere aslında nesne de değildir. Soyut sanat terimi Nonfigüratif sanat terimi ile eş anlamlıdır. Temsili gerçeklikten koparak özellikle renk öğesine ve şekillere odaklanan, böylece özünde soyut bir resimsel ifadenin yolunu açan ilk sanatçının Rus ressam Wassily Kandinsky olduğu kabul edilmektedir. Soyut sanat, genel anlamıyla doğada varolan gerçek nesnelere betimlemek yerine, biçimler ve renklerin, temsili olmayan veya öznel kullanımı ile yapılan sanata denir. Objeler ve betimlemeleri gerçek birer nesne ya da varlık olarak tanınmaz, yalnızca sanatsal gerçeklik düzleminde var olurlar.

Vasily Kandinsky'nin eserleri ile soyut sanatın başlangıcı 1910'da gerçekleşti. (Tansuğ, 2011, s. 183)

Kandinsky, renklerin duygulara ilham verdiğine inanıyordu. Örneğin, ona göre kırmızı, yaşamın ve kendine güvenin bir göstergesiydi. Yeşil, huzur ve içsel güç göstergesi, mavi derin ve gerçekçi olmayan şeylerin göstergesi, sarı ise sıcaktı, heyecan vericiydi ve aynı zamanda sinir bozucuydu . (Gardner, 2013, s. 306) (Görsel 31)

Salvador Dali 11 Mayıs 1904'de Figueras'ın (İspanya'nın Kuzeyinde Pirienelelere yakın bir kasaba) bir köyünde doğdu. Dalininde resimlerinde hayvan figürlerine rastlanmaktadır. (Görsel 32)

Görsel 31. Wassily Kandinsky, 1911, yağlı boya, Impression IV, Gendarme

Görsel 32. Salvador Dalí, 1949, *Leda Atomica*, Tuval üzerine yağlıboya, 61.1 x 45.6 cm, Gala-Salvador Dalí Vakıf, Figueras

Belçikalı Sürrealist Ressam Rene Magritte 1898'de Lessines'de doğdu. Bu ressam'da hayvan figürlerinden yararlanılmış ve bu figürlerle resimlerine farklı anlamlar katmıştır.(Görsel 33)

20. yüzyılın en bilinen sanatçıların başında gelen Pablo Picasso, sanat sürecinde birçok farklı türlerde eserler üretmiştir. Bu farklı dönem eserlerinde, hayvan figürünü daima cazip bir konu olarak görmüştür. Sanatçının farklı farklı dönemlerde, adını verdiği eserlerde üslup farklılıkları gösterir. (Görsel 34)

Görsel 33. Rene Magritte, *The Great Family/ Büyük Aile*, 1963, yağlı boya, Magritte Müzesi

Alman Ekspresyonist Ressam Franz Marc bir çok resminde farklı hayvanlardan yararlanıp resimler yapmıştır. Karda yatan köpek bu eserlerden biridir. (GörSEL 35)

GörSEL 34. Pablo Picasso, 1942, Boğa başı, bisiklet koltuğu ve gidon, 33.5 x 43.5 x 19 cm, Musée Picasso Paris

GörSEL 35. Franz Marc, 1911, Dog Sleeping in the Snow / Karda Yatan Köpek, Yğlı boya, 62,5 x 105 cm, Stadelsches Kunstinstitut, Frankfurt

Vahid Chamani, 1984 yılında Tahran, İran'da doğdu. 2007 Soureh Univesity resim bölümünden mezun oldu. Ödüllü bir ressam olarak Vahid, hem yerel hem de uluslararası birçok kişisel ve karma sergiye katılarak sanattaki tutkusunu sürdürdü. Çalışmalarında insan ve hayvan figürleri görülmektedir. Kadınların cesur ve savaşçı ruha sahip olduklarını bir çok resimlerinde ata bindirmekle göstermektedir. Ynı zaanda bu kadın figürleri atlarla masum bir ilişki halinde olduklarını vurgular. (Fleming, Honour, 2016, s.903) (GörSEL 36 ve 37)

Görsel 36. Vahid Chamani, 2017, 1015, İsimsiz / Untitled, amino asid, yağlı boya

Görsel 37. Vahid Chamani, 2017, 1015, İsimsiz / Untitled, amino asid, yağlı boya

Nasır Oweisi, çağdaş İran resamlarından biridir ve resimlerindeki eserleri "Sakkahaneh" okulu olarak bilinen ressamlardan birisi tanımlaya biliriz. Bu sanatçının kadınlar ve atları günümüzden daha fazlası, güzel, romantik ve tüm şiddetten uzak olarak gösterilmiştir. Atlar ve kadınları reklamcı varlıklardan çıkarıp, görsel anlamda değişik göstermektedir. Bu farklı dünyasını da daha güzel resm etmek için, canlı altın, mavi ve mor renkler ve hoş çizgilerle kombinasyonlar halinde göstermektedir. (Pakbaz, 2010, s. 28) (Görsel 38. ve 39)

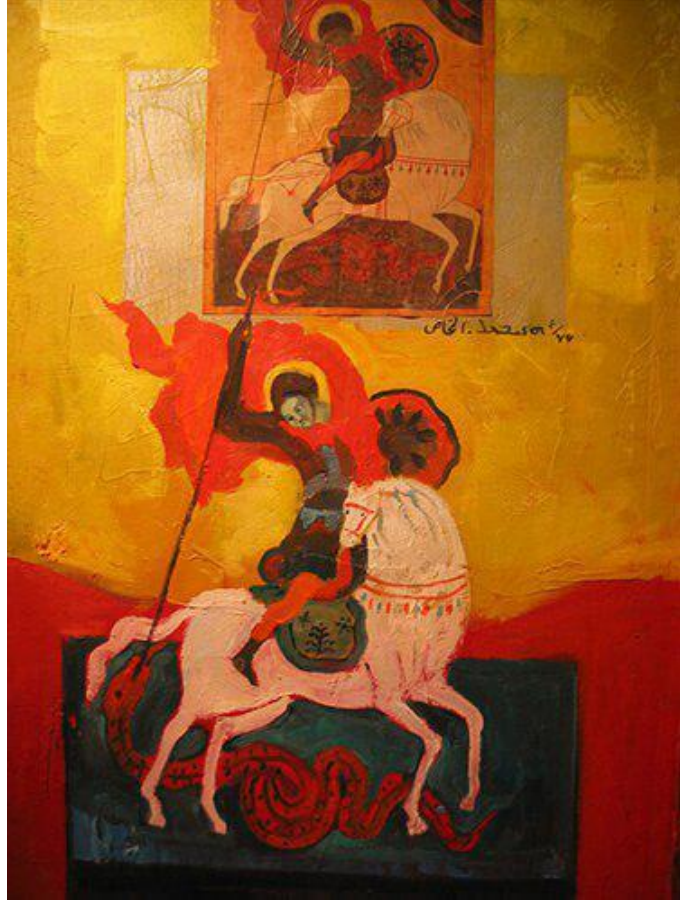
Görsel 38. Nasir Oweisi, 2018, 2013, İsimsiz, / Untitled, Yağlı boya, 137x197

Görsel 39. Nasir Oweisi, 2018, 2013, İsimsiz, / Untitled, Yağlı boya, 137x197

Hannibal Alkhas (1930 - 2010) bir heykeltıraş, ressam ve yazardı. Bu ressamın en meşhur resimlerinden birisi At üzerinde bir savaşçısıdır. (Pakbaz, 2010, s.52) (Görsel 40)

Görsel 40. Hanibal alkhas, 1997, Tuval üzerinde yağlı boya, İsimsiz / Untitled

3. BÖLÜM:ÇALIŞMALARIM

Hayatındaki bazı dönemlerde bazı insanlardan nefret ve onların senin hayatında ne işleri olduğunu düşünüp durursun ama bir türlü de vaz geçemezsin. Sana zarar verirler ama onlardan kopma nedenini bulamadığın için hayatından silemezsin.

O kişiler sadece o dönem için senin hayat treninde seninle yolculukdalar yolculuk yaparlar ve sana iyi ve kötü bir şeyler öğretip hayat tecrübelerini öğretip inecekler. Bunu bilmek insana farklı bir huzur veriyor, en kötü kişiler bile bizim hayatımıza iyi yönde değiştire biliyor. Ama tabikide bunu farkında olmak ve sakin kalmak gerekir. O zaman doğru yol kendini belli eder.

Bu çalışmayı bu düşüncelerli düşünerek çalıştım ve ortaya çıkan esere baktıkça hep hayatımdaki aldığım belkide en önemli derslerinden birini hatırlarım. Bu çalışmada arka fönü koyu tutarak ve asıl figürü ortada çizerek, odak noktayı merkezde toplamaya çalıştım. Figür üzerindeki iki çiçek, eski İran halılarının motiflerinden alınarak, resmime bir kimlik vermek istedim. Soyut ve ekspersiyon bir dille anlatmaya çalıştım ve bu resim akrilik boyalarla yaptım ve konunun daha iyi ifade edilmesi için Geometri şekillerden daireyi seçtim.

Görsel 41. Fahimeh Mahdizad Tekeyeh, 2018, Ders, 50 x 50cm, Tuval üzerinde akrilik

Görsel 42. Fahimeh Mahdizad Tekeyeh, 2018, Masumiyet , 50 x 70cm, Tuval üzerinde akrilik

Masumiyetden bahs etmek istersem dünyadaki en masum canlılardan biri köpeklerdir. Önlr sevilmeden sevebilirler ve karşılıksız vefalı ve fedakarlar. O kadar sahiplerini severler ki kendilerinden vazgeçip onun uğuruna kendilerini tehlikeye atarlar. Aşırı sadakatlılar ve dünyaları hep sahiplerinin etrafında döner. İnsanoğlu bütün canlılardan çok güzel dersler alabilir ve onların başında köpekler gelir. Karşılıksız bir şey yapmak, karşındakine sevgiyi öğretir ve bu sevgi zincir gibi tekrar

sana döner. Dileklerimden biri bu hayatta , savaşız ve sevgi dolu bir yaşamımız olsun.

Bu resimdeki sıcak ve soğuk tonları kullanma nedenim, arka ve ön planları bir birinden ayırmamdı. Reism ortadan bölünürse her iki tarafta hemen hemen aynı motiflerden ibaretdir. Soyut çizimlerimden yola çıkıp soyut bir eser ortaya çıkarttım ve bu eseri akrilik boyaları kullanarak ilerledim ve koyu renkdeki kontürleme ile hareketlendirip bitirdim.

Çirkinlik ve güzellik herkes için değişebilir bir olaydır. Kime göre güzel başkasına göre çirkin olabiliyor. Bu çalışmada, bir çok kişi için çirkin ilan edilen Hamam böceğinden ilham aldım. İnsanlar çok çirkin deyip geçiyor veya çoğu zaman öldürüyorlar onları. Ama yakında ona baktığımızda ne kadar muazzam bir yaratık olduğunu ve yaptıklarına bakınca ne kadar yararlı olduğunu görüyoruz.

Görsel 43. Fahimeh Mahdizad Tekeyeh, 2018, Çünkü insansın, 50 x 50cm, Tuval üzerinde akrilik

Bu çalışmada söylemek istediğim şey bir canlıya fiziken bakıp hoşlanmıyorsanız , bu sadece sizin düşüncenizdir. Daha derine indiğinizde bu fikrinizden utanabilirsiniz. Hayatta ön görüşler çoğu zaman kaybetirir ve bazen düzeltme şansını vermez. Bir çok konuda daha derin bakmakta fayda var çünkü sen bir insansın. Bir önceki resimde olan eski çiçek motifleri bu resimde mevcut. Sıcak sarı arka fön ve tamamen zıd olan mavi ton, birbirini tamamlıyor. Soyut çizimlerimden yola çıkıp soyut bir eser ortaya çıkardım ve bu eseri akrolük boyaları kullanarak ilerledim ve ince çizimlerle merkezdeki figüre hareket kattım ve onu ön plana çıkarmaya çalıştım.

Görsel 44. Fahimeh Mahdizad Tekeyeh, 2018, Ruhum, 50 x 70cm, Tuval üzerinde akrilik

Bu çalıřmada kendi ruhumu ve dūřüncelerimi resmimde gōstermek istedim. Ařađıdaki yuvarlak benim karmakarıřık kafam dūřüncelerim pılanlarım iř hayatım resimlerim ailem yalnızlıđımın olduđu yerdir. Her řeye o yuvarlađın içinde karar veriyorum. Her řey orada karıřıyor ve planlanıyor. Karakter olarak hep yūkselmek istiyorum ve olmadıđı zaman kendimi yıkılmıř gibi hissediyorum. O yuvarlađın içinde karar veriyorum ve tekrar kalkıyorum. kendime sūrekli, gūlū olmalısın ve karakterini oluřturmalısın, bunu da herkesten ōnce kendine ispatlıcaksın demekten hiç çekinmiyorum. O yuvarlakta hep benim kiřiliđim oluřuyor ve tamamlanıyor.

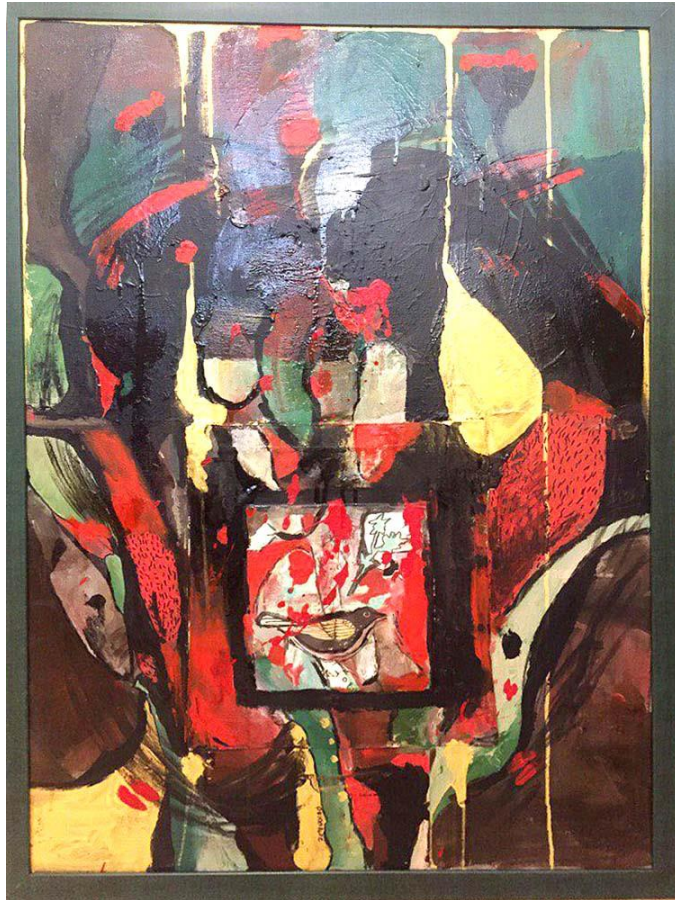
İşte karar verdikten sonra icraat zamanı geliyor. İsteklerimizin gerçeğe dōnuřmesi için zaman gerekiyor ama biz hm olmasını isteriz. Tablomun sađ tarafı ve sol tarafındaki Kaplumbađlar hayatımın yavaşlığını gōsteriyor. Tabiki sakın ve pilanlı yūkselmek en iyisi ve en hatasız olanıdır, ama insanlar her řeyi hemen olsun ve bitsin ister bu bir klasik.

Tablodaki iekler yaşam ve huzuru gōzetiyor. Biz o kadar kendi problemlerimizle meşguluz ki bu kadar gūzelliđi gōrmiyoruz bile ve bu huzulu ruhumuza dahil etmiyoruz. Belkide bu nedenden dolayı bu kadar perişanız. Bu çalışmada eski Secadelerin kompozisyonunu kullanmak istedim. Ū ana reng den yola ıktım. Eski halı çiçekleri bu eserde de mevcuddur. Bu resimde de ōnce çizim yapıp ve o soyut çizimlerimden yola çıkıp soyut bir eser ortaya ıktartdım. Bu eser için akrolik boya kullandım.

Bađımlık beraberlik adlı çalıřmamda iyi ve kōtūnūn bir arada anlam kazandıđını gōstermek istedim. Her biriniz anlamı o būrūne yūkelenip anlam veriyor. Biri olmazsa diđeri çok anlamsız olacak ve bununun için iyi ve kōtū rōllerini en iyi řekilde tamamlamaktalar. Bu çalıřmada akilik renglerin çođunlukla sıcak tonları hakimdir. Kompozisyon olarak iki figūr, iki ūst altın noktada bulunmaktalar.

Görsel 45. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Birlikte anlamlı, 50 x 50cm, Tuval üzerinde akrilik

Görsel 46. eh Mahdizad Tekyeh, 2018, Kafam , 100 x 70cm, Tuval üzerinde akrilik

Bu resimde sadece kafamdaki düşüncelerim ve ikilemlerimi resm etdim. İnsani duygularımı yoksa hayvani duyguları mı beğeniyorum. Çağdaş zamanda her şey bu kadar ilerde iken duygular neden bu kadar geride kaldığını kendimle sorguladım. Kaybolan vefa sadakat ve masumiyetimizi tekrardan çocuklarımızdan başlayarak bu dünyaya enjekte etemiz gerektiğine karar verdim. Bu eser de akrilik boyalar kullandı ve serin tam ortasına küçük bir kuş kolaj tekniği ile ekledim. Bu kuş benim resmimde, kayp olan güzel duyguların tekrardan bizim dünyaya eklendiğinin sembolüdür. Arka plan tamamen soyut ve koyu renklerden ibarettir ve kuş gerçekçi ve açık renklidir.

Duymuyorum, görmüyorum, konuşmuyorum adlı eserim tamamen kadınlar üzerine ve onlara yapılan şiddet üzerine resm edilmiştir.

Kadın şiddetli, psikolojik baskılar, aile ve yaşadıkları ortam tarafından yapılan baskılar, hepsi susmalarına neden oluyor. Onlar ister istemez görmemezlikten geliyorlar ve en kötüsü buna alışıyorlar. Bu çalışmada arkadaki plandaki çiçekler kadınların zerafeti ve ince ruhlarını gösteriyor ve aşağıdaki bir sürü gözler hep onların üstündeki kötü baskıyı göstermektedir. Bu baskı onların zerafetini nasıl zedelediğini ve onları ister istemez, kendilerini korumak adına, erkekleştirdiğini gösteriyor.

Görsel 47. Fahimeh Mahdizad Tekeyeh, 2018, Duymuyorum görmüyorum konuşmuyorum , 100 x 100cm, Tuval üzerinde akrilik ve kolaj

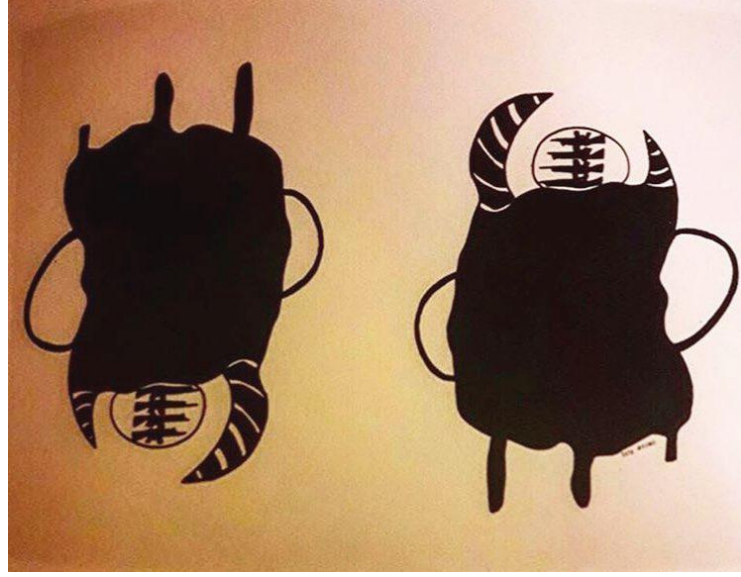
Ben hep bunu düşünmekteyim, eğer hayvanların kötülükleri varsa onun doğasındaki özeliğendir ve iç güdüsünü eğitemezler ama insanların bir birine saldıması eğitimsizlik ve kültürsüzlükten gelmektedir ve butür kötülükler yapmak için ne yazık ki pılan bile yapılmaktadırlar. Kadınların içindeki öfkenin büyüklüğünü inek ile göstermek istedim ve erkeklerin yaptığı şideti silah şeklinde gösterdim.

Eski zamanlardan gelen hikayeden yola çıktım ve bu resimde akrolik boyalardan yardım alarak bir kısmını bitirdim. Baskıda yaptığım motiflerimi keserek bu resme kolajladım ve siyah boya ile bazı kısımlara çizim yaptım. Çizimler de modren çizimler ve eski motifleri bir arada kullanarak, eskilerden gelen bir hikayenin hala kullanıldığını göstermek istedim.

Bu çalışmada kendi kafamdaki soruları çizmeye çalıştım. Bir tanrı varsa eğer neden insanları insan ve hayvanları hayvan olarak yarattı. Bu soru küçüklükten benim kafamda yer aldı ve bu yaşıma kadar benimle geldi. Bu çalışmanın materyali akrolik boyadır. Anlatımcı bir resimdir. Figür ve renkleri kubizimden esinlenerek yapılmıştır.

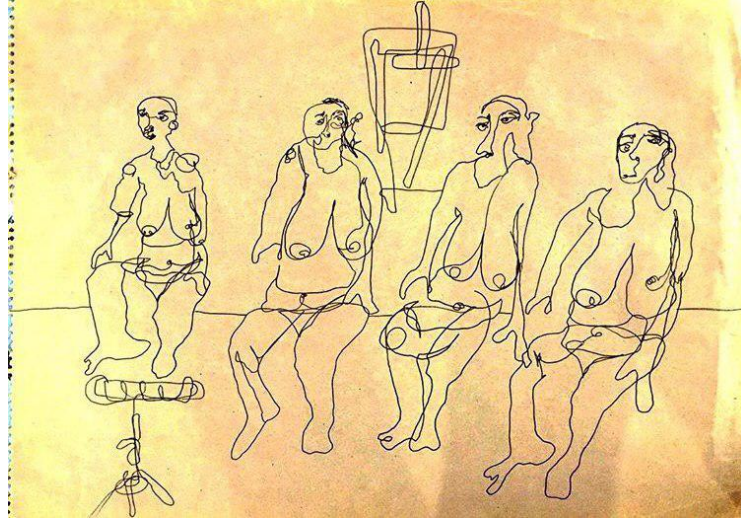
Görsel 48. Fahimeh Mahdizad Tekeyeh, 2018, Tanrısız, 50 x 70cm, Tuval üzerinde yağlı boya ve akrilik

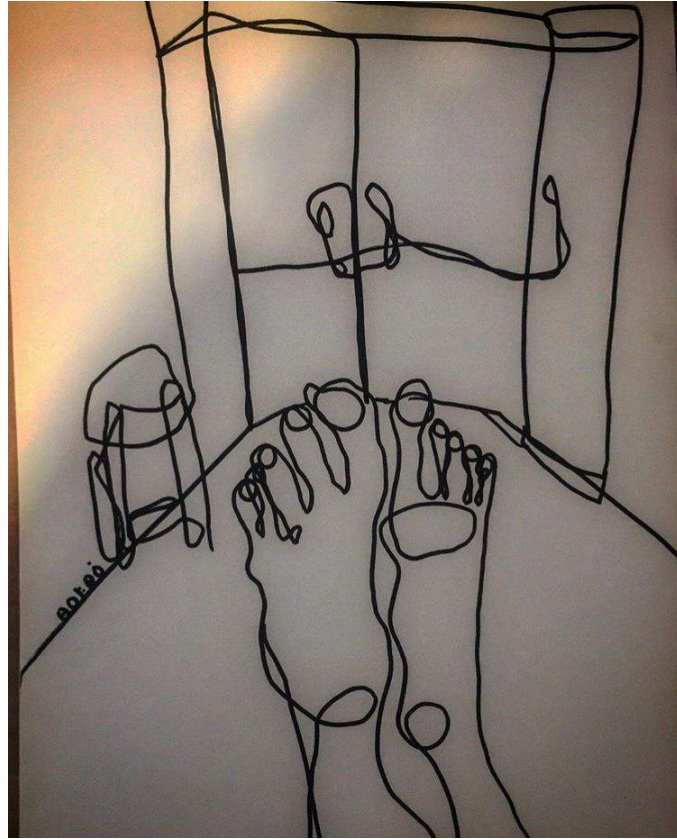
Görsel 49. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, Öfke kontrolü , 50 x 70cm, Baskı, İstanbul Uluslararası baskı yarışması

Hayvanlar kızdığında ne yapacaklarını az çok tahmin edebilirsiniz. Öfkeli, kendilerini koruma şekilleri ve silahları bellidir. Mesala inekler kızdıklarında boynuzlarını kullanırlar ve onların önünde olmaman gerek çünkü ne yapacağı bellidir. Ama insanlar da ki davranışları tahmin etmek bu kadar rahat değil. Kimin sana niye yaklaştığı, hangi niyet de olduğu ve sana nasıl davranacağı çoğu zaman tahmin sizdir. Inekler kızdığı zaman plan yapmazlar sadece kendilerini tehlikede gördükleri için korumaya alırlar. Her kes de ineklerin huyunu bilir ve ona göre ona yaklaşıır.

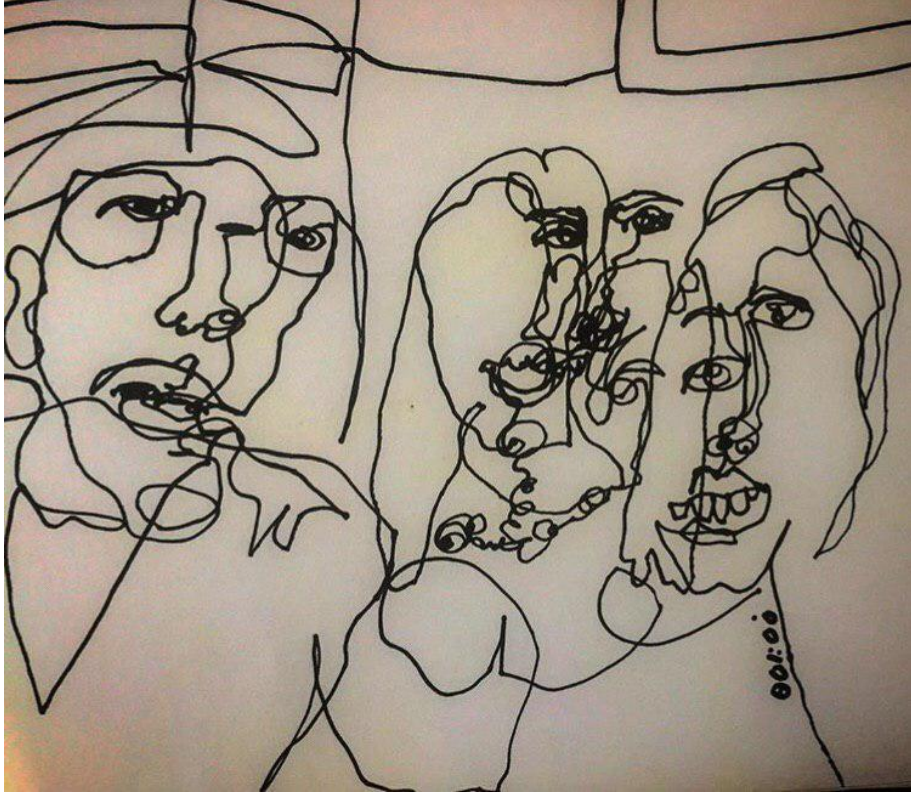
Bazı insan tipleri ama öyle değil. Sana melek gibi yaklaşır birden karakter değiştirip en savunmasız zamanında seni vurabilirler. Buda insanın tehlikeli yanlarından biri dir. Baskı tekniği ile yapılmıştır.

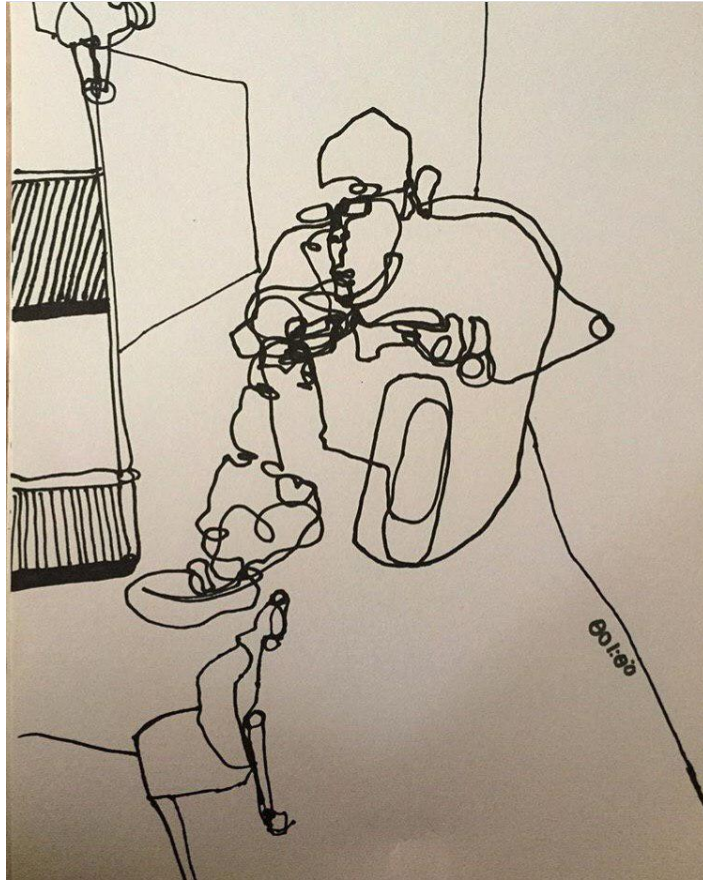
Görsel 50. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, *Farklı düşünceler Farklı kadınlar*, 50 x 70cm, Kağıt üzerinde çizim

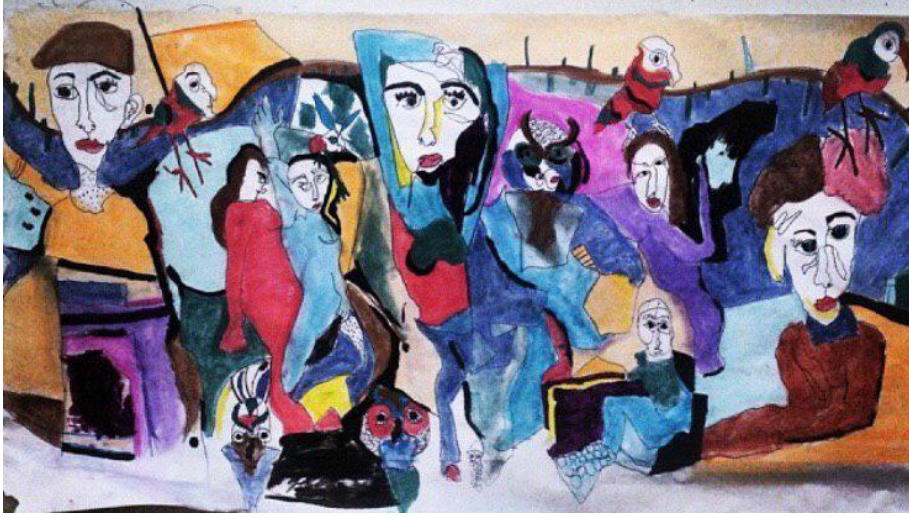
Görsel 51. Fahimeh Mahdizad Tekyeh, 2018, *Ruhunu dinle*, 30 x 40 cm, Kağıt üzerin kalemlle çizim

Görsel 52. Fahimeh Mahdizad Tekeyeh, 2018, Rahat çizimler rahat bakışlar, 30 x 50 cm, Kahat üzeri kurşun kalem

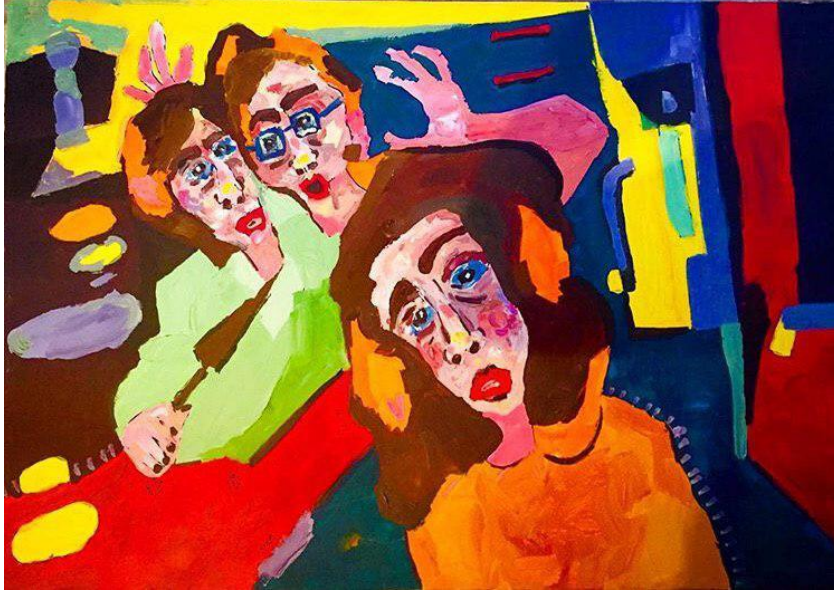
Görsel 53. Fahimeh Mahdizad Tekeyeh, 2018, Köşede sıkışmış, 30x40 cm, Kağıt üzerinde kurşun kalemle çizim,

Görsel 54. Fahimeh Mahdizad Tekeyeh, 2018, Hayvanlar ve insanların günlük ilişkileri, 150 x 90cm, Kağıt üzerinde sulu boya kurşun kalem le akrilik

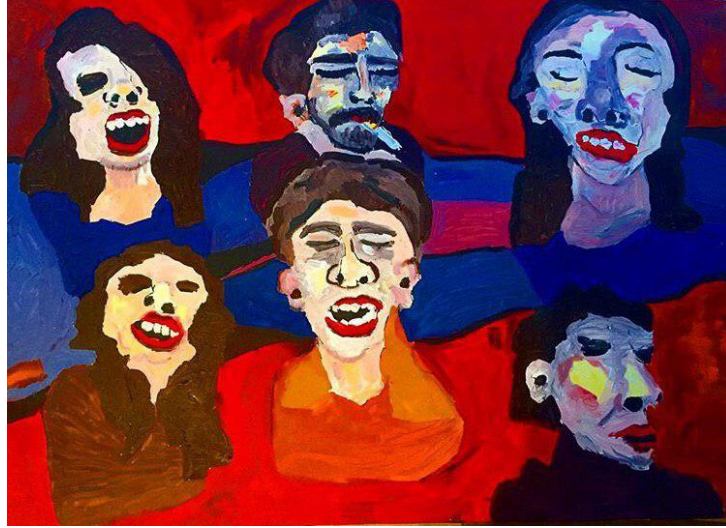
Görsel 55. Fahimeh Mahdizad Tekeyeh, 2018, İlişkiler, 50 x 70 cm, Kağıt üzerinde çizim

Görsel 56. Fahimeh Mahdizad Tekeyeh, 2018, Isimsiz, 50 x 70 cm, Tuval üzerinde akrilik boya

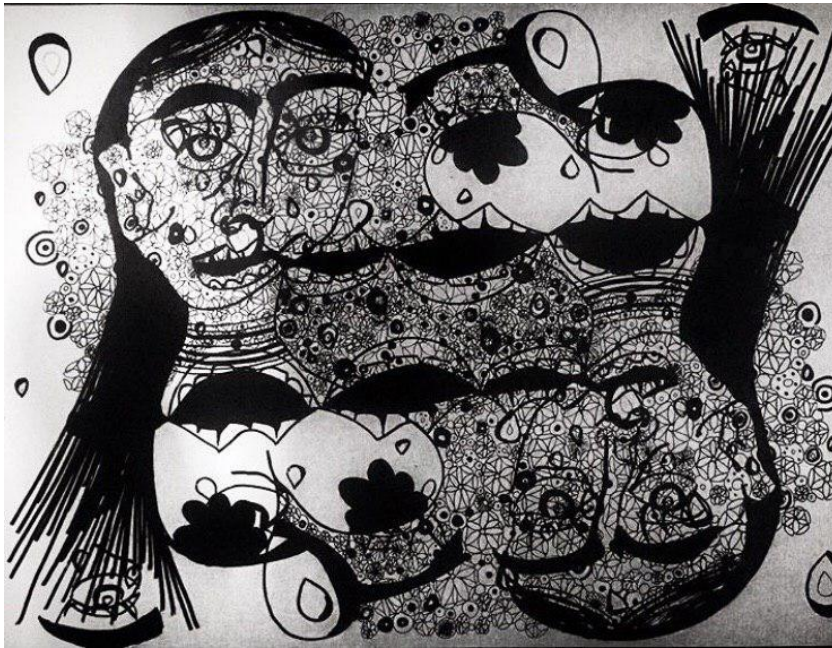

Görsel 57. Fahimeh Mahdizad Tekeyeh, 2018, Farklı farklı ben ler, 50 x 70 cm, Tuval üzerinde akrilik

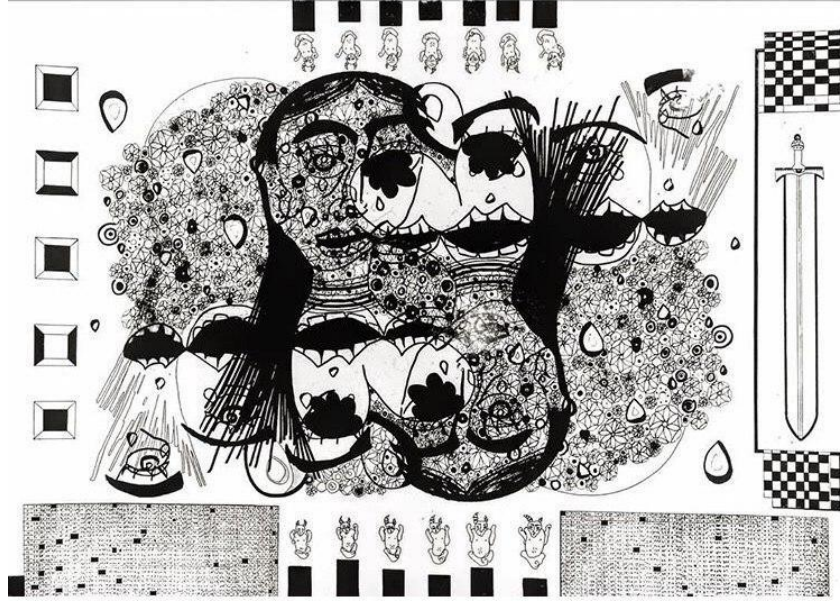

Görsel 58. Fahimeh Mahdizad Tekeyeh, 2018, *Üzgün ama göstermiyor*, 50 x 70cm, Tuval üzerinde akrilik

Insan malesf çoğu zaman en yakınından darbe yer. İşte o an kim en yakını ve kim en uzağı olduğunu şaşırır ve bu bir süre devam eder. Çünkü bütün hesaplar ve hayat felsefesi yıkılır ve tekrardan yeni bir hayat felsefesini farklı ve yeni kurallarla baştan yaratmak gerekir. Tabiki bu yıkılan hayal ve hayat'ta herkes kendi açısından haklı olabilir. İşte bu resim o anlardan birisini yaşarken doğmuştur. Çizimlerimden yola çıkıp Akrolik boya ile bitirdim. Soyut ve Ampersiyon resimleri andıran bir çalışma oldu.

Görsel 59. Fahimeh Mahdizad Tekeyeh, 2018, *Yalnız kadın*, 50 x 70cm, Baskı

Görsele 60. Fahimeh Mahdizad Tekeyeh, 2018, Bu benim, 50 x 70cm, Kağıt üzerindeki baskı ve kalmle çizim

Bu resim tamamen beni göstermektedir. Benim geçirdiğim yalnızlıklar, gizli dünyam, ağlamaklarım ve güçlü gösterdiğim karakterim. Aşağıdaki getirdiğim farsça numaralar ise doğumdan beri benim için önemli ve onemsiz rakamlar dır. Bunlardan bazıları doğum günü doğum saati, ülkemden çıktığım gün ve binlerce anlamlı ve hikayesi bulunan rakamlar. Bazısı lanetli ve bazıları de hoş günleri hatırlatan rakamlardır. kısacası bunlara kaderimin bugüne kadarki rakamları diyelim. Daha ne rakamlar eklenecektir bu sayıya kim bilir. Bu eseri baskı yaptıktan sonra bazı yerlerini siyah mürekkeble çizim yaparak tamamlamaya çalıştım.

SONUÇ

Eserlerin betimlemesinde, Tuval üzerine akrilik boya ile betimlenen kişisel konular Soyut ve Ekspresyonist bir dille çalışılmıştır. Tuvallerde kullanılan desenlerde, İran kültürüne ait çiçek motifleri İran halı motiflerinden esinlenerek yerleştirmektedir. Geometrik şekillerde Çember formunu seçerek evreni ve evrendeki yeri betimlenmiştir. Akrilik eserlerde koyu renklerle kontürlene yapılarak hacim yaratılmak istenmiştir. Bazı resimlerde simetri hâkimdir, çoğu resimleri ortadan ikiye bölünürse sağ ve sol taraf aynı şekilde yapılmıştır. Sıcak renkler ağırlıklı olarak kullanılmıştır, Siyah çizgisel çalışmalarda kağıdın beyazını kontrast olarak kullanarak zıtlıkla resmini yansıtmıştır. Siyah çizgilerin devamlılığı resmin içinde gözün takip etmesine olanak sunmaktadır. Kullanılan teknikler arasında Akrilik boya tuval üzerine, siyah beyaz çizgisel tablolar, araçları kullanılarak üretilmiştir.

Sanatçı eserlerinde duygusal anlamda yaşadığı sıkıntıları betimleyerek soyutlamış bir biçimde yansıtmıştır. Günlük yaşantıda kendisine ters düşen insanlara özgü tavır ve davranışları hayvan dilleri ile soyutlaştırılmış formlarla ifade etmektedir. Kendi kültürel özünü resimlerin arka fonlarına yerleştirdiği İran geleneksel halı motifleri ile içselleştirilmiş eserler olarak vurgulanmaktadır. Çember, daire ve yuvarlak gibi geometrik betimlemelerle kendisini evren olarak ifade ederek kendi evreninde gördüklerini bize yansıtmaktadır.

Sanatçı kendi yaşadığı dünyayı kendi bakış açısı ile değer verdiği duyguları soyut bir dille betimlemeye çalışarak günümüz çağında insan ilişkileri ve davranışları konusunda geleceğe bir kanıt sunmaktadır. Hem gerçekçi rolde hem de insan yaratılışının efsanevi rolünde hayvanların önemi, yaşamında özel bir yere sahiptir ve tüm sanatlarında güçlü bir ayak izi vardır ve ondan dışlanmamıştır. Bu pozisyon her zaman hayvanların kullanımına ve çeşitli din ve dinlerde kutsallıklarına dayanan bir değişiklik olmuştur, ancak hiçbir zaman tamamen ortadan kaldırılmamıştır. Sanatçılar bu hayvanları çeşitli hayal gücüyle, hatta bazen modern ve deforme olmuş biçimlerde canlandırdılar ve yaşam duyguları da hayvanın karakterine girdiler. Bu nedenle, sanatta, tasarımda ve dokumadaki en fazla nakışın hayvanlar oldu ve bazen bazı çağlarda çiçek tasarımlarının ve bitkilerin varlığının daha büyük olduğu sonucuna varılabilir. Yaptığım eserlerde ise kendi ruhumu ve hayat tecrübelerimi hayvan kalıbı ile göstermek istedim. Değirmek istediğim konu insan

ve hayvanın, ruh ve kalıbı, birbiri ile değişirse nasıl olur. Hayvanlar da olan masum dūşünceler tekrardan insana dönerse neler değişebilir. Yaptığım resimlerde sadece zamanla kaybettiğimiz güzel değerleri eklemek istedim ve bu konuya değindiğimde, göstermek istediğim, kaybettiğimiz düygülerin farkında olup tekrardan kazanmaya başlamaktır. Bu araştırmada yerli ve yabancı sanatçıların resimleri araştırdım ve aynı zamanda, hayvan desenlerinden yararlanan, farklı dallardaki sanat eserlerini, halı ve mutfak eşyası gibi, tezimde, hayvanların sanat'da ve hayatımızdaki yerini anlamam için kullanmak istedim. Zaman zaman dini inançlar olarak ve bazen süslemek için kullanılan havan figürü, bazen de savaş sahnelerinin zorluğunu göstermek için kullanılmıştır. Çağdaş sanatta birçok sanatçı hayvan figürünü, hayvanların kaybı olan hakları için kullanırken bazısı ile süslemek için kullanmaktadır.

Bazen doğayı taklit edip bazen de soyutlayarak kişisel yorumlarıma ulaştım ve insanın doğayla olan ilişkisini farklı boyutlara taşımak istedim. İnsanlar ve hayvanların bir birine ihtiyacı var ve biz bunu insanların eskiden yaptıkları sanatlarda açıkça izliye biliyoruz. Gün geçtikçe daha özümüze dönüp bu masum ilişkiyi tekrardan gözden geçirmemiz gerekiyor ve bunu tüm kalbimle dilemekteyim. Bu eylem ve ilişkinin ruhumuza iyi geleceğinden eminim. Umarım dünyamız gün geçtikçe daha da güzel ve yaşana bilecek yere dönüşmekte olur. Ben tekrardan kaybettiğim duyguları kazanmaya başladım ve bunu herkese dilemekteyim.

KAYNAKLAR

Pakbaz, R. (2010). İran Sanatı. Tahran: Zarrin Ve Simin.

Azadi, Sirus ve Siavash (1991) Fars Anlatı ve Kırsal El Sanatları, Amirkabir Yayınları

Amir Ahmadi, Bahram (2003) II Bakhtiari'de El Sanatları, Sanat YayınlarıAntmen A. (2009). 20.Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. İstanbul. Sel Yayınları.

Erzen J. (1997). Çoğul Estetik. İstanbul. Metis Yayınevi.

Gardner H. (2013). Honar Dar Gozare Zaman. (Mohammad Taghi Faramarzi Çev.).
Tehran. Negah Yayınevi.

Read, H. (1949). The meaning of art. Suffolk, England: Penguin Books Bungay.

Tregear, M. (2016). Çin Sanatı (F. Taheri, Trans). Tahran: Matn

Ancak, Parviz. (1395) Halı, Nagh Yayınları

Gardner H. (2013). Honar Dar Gozare Zaman. (Mohammad Taghi Faramarzi Çev.).
Tehran. Negah Yayınevi.

Daneshgar, Ahmad (1993) Kapsamlı İran Halı Kültürü, Uçuş Yayıncılık

Brueghel, P. (2008). Kardaki Avcılar. Erişim: 20.01.2019

<http://www.wikizero.biz>

Constable, J. (2019). The Hay Wain. Erişim: 18. 01.2019

<http://www.wikizero.biz>

Shabani Khatib, Safar Ali (2008) Dizi Haritası ve İran Halıları Haritası, Sepehr Andishe

Çallı, İ. (1896). Adalardan Görünüm. Erişim: 12.02.12019

<http://www.sanatteorisi.com>

Sorasrafil, Shirin (1989) İnan Halı Kitabı, Nagh Yayınları

Courbet, G. (2019). The Stone Breakers. Erişim: 23.05.2019

<http://www.wikizero.biz>

Hudson, Sanatta Felsefe ve Güzellik. (1967). Belgrad Yayını.

Eiland, Murray (1998) BG island 1992 Eiland, Murray III

Isaac Newton's Philosophiae Naturalis Principia Mathematica (1687) Gloria publish
(London)

Türkiye'de İnsan-Hayvan İlişki Bilimi Antrozoloji'nin Faaliyet Alanları, İNSAN VE
TOPLUM BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ, Kabul [08-02-2018] – [22-04-
2018]

<https://www.istanbulsanatevi.com>

<https://www.boutiquesdemusees.fr>

<https://www.biyografi.net.tr>

<https://www.sanatdefteri.net>

ETİK BEYANI

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tez Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu Tez/Sanat Çalışması Raporunda,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu Tez herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez/Sanat Çalışması Raporu çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

..03/12/2019

Fahimeh MAHDİZAD TEKYEH

YÜKSEK LİSANS ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü

Tez Başlığı: İnsan Ve Hayvan İlişkileri Üzerine Resimleri

Yukarıda başlığı verilen Tez tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
10-12-2019	27	40030	03-12-2019	23 %	1231489434

Uygulanan filtreler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez/Sanat Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

(03/12/2019)

Fahimeh MAHDİZAD TEKYEH

Öğrenci No.:

Anasanat/Anabilim Dalı:

Program (işaretleyiniz):

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
✓			

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Prof, Hüsnü Dokak

MASTER'S THESIS ORIGINALITY REPORT
HACETTEPE UNIVERSITY

Institute of Fine Arts

Title : Images in Human and Animal Relationships

The whole thesis/art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
10-12-2019	27	40030	03-12-2019	23%	1231489434

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval.

(03/12/2019)

Fahimeh MAHDIZAD TEKYEH

Student No.:

Department: Fine Art Department

Program/Degree (please mark):

Master's	Proficiency in Art	PhD	Joint Phd
✓			

SUPERVISOR APPROVAL
APPROVED

Prof, Hüsnü Dokak

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin/raporumun tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin/Sanat Çalışması Raporunun kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin/sanat çalışması raporunun tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde/sanat çalışması raporumda yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*** kapsamında tezim/sanat çalışması raporum aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi/ H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

Enstitü/ Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. (1)

Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. (2)

Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

..03./12./2019

Fahimeh MAHDİZAD TEKYEH

*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezimin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmasını ş ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezimin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tez yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü teziere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Tez Danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir